

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

MINISTRIA E FINANCAVE PUNËS DHE TRANSFEREVE
MINISTARSTVO FINANSIJA, RADA I TRANSFERA / MINISTRY OF FINANCE
LABOUR AND TRANSFERS

KONCEPT DOKUMENT
O TRETIRANJU OBLASTI SPREČAVANJA PRANJA NOVCA I BORBE PROTIV
FINANSIRANJA TERORIZMA

Decembar 2023.god.

Sadržaj

Rezime Koncept dokumenta

Uvod.....	5
Poglavlje 1: Definisanje problema.....	7
1.1. Okvir politike i zakonodavstva Kosova	7
1.2. Međunarodni i evropski standardi.....	12
1.3. Razrada glavnog problema.....	23
1.4. Zainteresovane strane.....	56
Poglavlje 2: Ciljevi	59
Poglavlje 3: Opcije.....	61
Poglavlje 3.1: Opcija bez promena	61
Poglavlje 3.2: Opcija za unapređenje sprovođenja i izvršenja.....	62
Poglavlje 3.3: Treća opcija [sa zakonskim izmenama]	62
3.3.1. Podopcija za izmenu i dopunu Zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma	63
Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja.....	64
Poglavlje 4.1: Izazovi u prikupljanju podataka.....	65
Poglavlje 6: Poređenje opcija.....	67
Poglavlje 7: Zaključci i sledeći koraci	75
Poglavlje 7.1: Odredbe za praćenje i procenu.....	75
[Opišite odredbe i planiranje za praćenje i procenu. Ako takve odredbe nisu neophodne, objasnite zašto.].....	75
Aneks 1: Obrazac za procenu ekonomskog uticaja.....	76
Aneks 2: Obrazac za procenu socijalnih uticaja	79
Aneks 3: Obrazac za procenu uticaja na životnu sredinu	83
Aneks 4: Obrazac za procenu uticaja na osnovna prava	86

Opšte informacije	
Naziv	Koncept dokument o tretiranju oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.
Odgovorno ministarstvo	Ministarstvo finansija, rada i transfera
Kontakt osoba	Flutra Blakçori Xërxa, Rukovodilac Sektora za Pravna Pitanja i Međunarodnu Saradnju, Finansijsko Obaveštajna Jedinica Kosova
Nacionalni plan razvoja-NPR 2023-2025	Izrada i usvajanje Koncept dokumenta o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma predviđeno je Nacionalnim planom razvoja-NPR 2023-2025.
Strateški prioritet	Nacionalni plan razvoja (NPR) 2023-2025 u Stubu VI – Dobro upravljanje, u sektoru javnih finansija, sektor 02, razvojni cilj 10 – Efektivna i odgovorna vlada predviđa Izradu i usvajanje Koncept dokumenta o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.

Odluka	
Glavno pitanje	Tretiranje oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, kao i usklađivanje ove oblasti sa revidiranim standardima FATF-a i sa pravnim tekovinama EU (aquis communautaire).
Rezime konsultacija	Tokom procesa međuministarskih konsultacija razvijen za koncept dokument od 08.09.2023. do 28.09.2023.god, dobijeni su komentari od Koordinacionog sekretarijata Vlade, Katastarske agencije Kosova i Poreske administracije. Što se tiče komentara Kosovske katastarske agencije, Radna grupa se složila da se njima treba baviti još jednim posebnim zakonom. [Navedite glavne sprovedene aktivnosti javnih konsultacija. Takođe obratite pažnju na datum početka i datum završetka javnih konsultacija na mreži. Navedite broj organizacija koje su odgovorile na ovu konsultaciju, broj primljenih komentara i glavne zaključke iz procesa javnih konsultacija. Pogledajte izveštaj o javnoj konsultaciji koji se mora dostaviti zajedno sa koncept dokumentom na usvajanje Vladi.]
Preporučena opcija	Treća opcija koja predviđa zakonske izmene

Glavni očekivani uticaji	
Budžetski uticaji	Primenjuje se u okviru trenutnih budžetskih granica.
Ekonomski uticaji	Očekuje se da će imati uticaja na prevenciju pranja novca, srodnih krivičnih dela i borbu protiv finansiranja terorizma, smanjenje neformalne ekonomije i ekonomsku stabilnost.
Društveni uticaji	Očekuje se da će uticati u vezi sa sprečavanjem pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, demotivisanjem kriminala u ovoj oblasti kroz kažnjavanje

	lica koja počine takva krivična dela.
Uticaji na ž. sredinu	Nema očekivanih relevantnih uticaja u ovoj kategoriji.
Međusektorski uticaji	Nema očekivanih relevantnih uticaja u ovoj kategoriji.
Administrativna opterećenja za kompanije	Primena željene opcije nudi mogućnost daljeg smanjenja administrativnog opterećenja u vezi sa pružanjem i održavanjem obaveznih informacija.
Test MSP-a	Test MSP nije primenjen.

Naredni koraci	
Kratkoročni	Održavanje međuinstitucionalnog sastanka i donošenje odluka o formiranju Radne grupe za razmatranje Zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma. Usvajanje zakona od strane Vlade.
Srednjoročni	Usvajanje Zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma od strane Skupštine. Izrada i razmatranje podzakonskih akata i jačanje svesti subjekata koji izveštavaju o zakonskim izmenama.

Uvod

Koncept dokumenta je izradilo Ministarstvo finansija, rada i transfera u skladu sa Vodičem i Priručnikom za izradu idejnih dokumenata br. 95/2018 od 21.03.2018. a u skladu sa pravilima i procedurom Vlade.

Ovaj koncept dokument analizira zakonodavstvo i mere za sprečavanje pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma koje postoje na Kosovu, do datuma finalizacije ovog koncept dokumenta, kao i stepen usklađenosti ovog zakonodavstva Kosova sa Preporuke FATF-a, zakonodavstvo EU, kao i potreba za daljim unapređenjem ovog nivoa usklađenosti.

Trenutno, oblast sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma u pogledu nivoa tehničke usklađenosti ima veliki stepen usklađenosti sa međunarodnim i evropskim standardima.

Na Kosovu su do danas obavljene dve evaluacije u okviru tehničke pomoći koju pružaju Savet Evrope i Evropska unija kroz Zajednički projekat protiv privrednog kriminala na Kosovu (PECK). Ove procene su zasnovane na metodologiji koju za sve države članice Saveta Evrope primenjuje Komitet eksperata za procenu mera protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL).

Na Kosovu je prvi ciklus evaluacije održan u periodu 2012-2014 u okviru projekta PECK I. Njegovi nalazi i preporuke su kasnije rezultirale nizom zakonodavnih inicijativa nakon trajanja projekta. Dalje, u decembru 2018. godine objavljeni su rezultati drugog ciklusa procene usklađenosti Kosova sa međunarodnim standardima u oblasti sprečavanja pranja novca i suzbijanja finansiranja terorizma (2018-2019), koji se oslanja na dalje razvijene standarde i metodologije vrednovanja MONEYVAL-a.

Napredak koji su postigle kosovske institucije, prema ovom izveštaju, može se lako pratiti upoređivanjem rezultata prve i druge evaluacije. Prema ovom izveštaju, u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma (SPN/BFT), nivo usklađenosti je povećan za skoro polovinu od 40 preporuka Globalne radne grupe za finansijsku akciju (FATF). Međutim, novo poređenje efikasnosti ostaje izazov koji kosovske vlasti moraju uzeti u obzir.

Konceptni dokument za sprečavanje pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma takođe se bavi potrebom da se regulišu neka pitanja koja su nedavno regulisana i unapređena do nivoa međunarodnih standarda FATF i EU, ali koja se još uvek ne rešavaju u okviru lokalnog nivoa. zakonodavni okvir za oblast SPN/BFT i to treba da bude regulisano politikama koje su predložene ovim koncept dokumentom.

Figura 1: Tabela sa opštim informacijama o Koncept dokumentu

Naziv	Koncept dokument o tretiranju zakonodavstva u oblasti pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.
Ministria bartëse	Ministarstvo finansija, rada i transfera
Kontakt osoba	Flutra Blakçori Xërxa, Rukovodilac Sektora za Pravne Poslove i Međunarodnu Saradnju, Kosovska Finansijska Obaveštajna Jedinica
Nacionalni plan razvoja-NPR 2023-2025	Izrada i usvajanje Koncept dokumenta o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, predviđeno je Nacionalnim planom razvoja-NPR 2023-2025.
Strateški prioriteti	Nacionalni plana razvoja (NPR) 2023-2025 u Stubu VI – Dobro upravljanje, u sektoru javnih finansija, sektor 02, razvojni cilj 10 – Efektivna i odgovorna vlada predviđa Izradu i usvajanje Koncept dokumenta za sprečavanje pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.
Radna grupa	Po odluci Ministarstva finansija pod brojem protokola 821 od 02.07.2020.god. <ol style="list-style-type: none"> 1. Flutra Blakçori Xërxa, Rukovodilac Sektora za Pravna Pitanja i Međunarodnu Saradnju, Finansijsko Obaveštajna Jedinica Kosova/FOJ-K (predsedavajuća); 2. Mirlinda Dreshaj Berisha, Finansijsko-Obaveštajna Jedinica/ FOJ-K (zamenica predsedavajuće); 3. Shpend Lushaku, Finansijsko Obaveštajna Jedinica / FOJ-K (član); 4. Astrit Hasani, Odeljenje za Evropske Integracije i Koordinaciju Politika, Ministarstvo Finansija/MF (član); 5. Razije Murtezaj, Pravno Odeljenje, Ministarstvo Finansija/MF (član); 6. Antigona Prenaj Bekaj, Odeljenje za Budžet, Ministarstvo Finansija/MF (član); 7. Ganimete Abdullahu, Odeljenje za javne komunikacije, Ministarstvo finansija / MF (član); 8. Hasnije Bardhi, Službenica za Rodnu Ravnopravnost, Ministarstvo Finansija/MF (član); 9. Shqipdon Fazliu, Nacionalni koordinator za Borbu Protiv Privrednog Kriminala (član); 10. Atdhe Dema, tužilac, Specijalno Tužilaštvo Republike Kosovo/STRK (član) 11. Hysen Fazliu, Kosovska Policija/KP (član); 12. Agron Metolli, Kosovska Policija/KP (član); 13. Jeton Dragusha, Poreska Administracija Kosova/ PAK (član); 14. Valbone Ymeri, Carina Kosova/ CK (član); 15. Labinot Preniqi, Centralna Banka Kosova/CBK (član);

	<ol style="list-style-type: none">16. Trendelina Qorraj, Odeljenje za evropske integracije i koordinaciju politika, Ministarstvo pravde/MP (član);17. Nita Prekazi, Odeljenje za ekonomske kriterijume i unutrašnje tržište, Kancelarija premijera/KP (član);18. Mrika Pepa, Odeljenje za ekonomske kriterijume, Kancelarija premijera/KP (član);19. Shkurte Krasniqi, Centralni koordinacioni sekretarijat, Kancelarija premijera /KP (član);20. Dren Puka, KCSF, Organizacija civilnog društva/ OCD (član);21. Alban Hetemi, udruženje banaka Kosova/ UBK (član);22. Sefadin Blakaj, Notarska komora Kosova/ NKK (član);23. Venhar Hana, Udruženje osiguranja Kosova/ UOK (član);24. Vlora Marmullakaj, Projekat protiv privrednog kriminala na Kosovu/ PECK III (posmatrač).
--	---

Poglavlje 1: Definisane problema

1.1. Okvir politike i zakonodavstva Kosova

U Republici Kosovo postoji integrisani okvir u pogledu sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma. Ovaj pravni okvir, koji je predmet razrade u donjoj tabeli, sastoji se od sledećih pravnih akata:

1. Zakon o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma;
2. Krivični zakonik Republike Kosovo;
3. Zakonik o krivičnom postupku;
4. Zakon o specijalnom tužilaštvu Republike Kosovo;
5. Zakon o proširenim ovlašćenjima za oduzimanje imovine;
6. Uredba Centralne banke Kosova o sprečavanju pranja novca i finansiranju terorizma;
7. Zakon o sprovođenju ciljanih međunarodnih finansijskih sankcija;
8. Zakon br. 08/L-026 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-213 o međunarodnoj pravnoj saradnji u krivičnim stvarima;
9. Nacrt zakona o registru stvarnih vlasnika;
10. Nacionalna strategija Republike Kosovo za sprečavanje i borbu protiv neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala 2019-2023.
11. Nacionalna procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma – 2020;
12. Predloženi Akcioni plan za unapređenje sistema SPN/BFT 2020-2023;
13. Državna strategija zasprečavanje i borbu protiv terorizma 2023-2028;
14. Nacionalni plan za razvoj 2023-2025;

15. Program ekonomskih reformi 2023-2025, kao i
16. Podzakonski akti koji proizilaze iz navedenog zakonodavstva.

Zakon br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma – je osnovni zakon iz oblasti SPN/BFT koji definiše mere, nadležne organe i procedure za otkrivanje, sprečavanje pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.

Krivični zakonik br. 06/L-074 Republike Kosovo – u članu 302 definiše krivično delo pranja novca, u kojem stoji da se svako ko izvrši krivično delo pranje novca kažnjava po Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Dok se u okviru poglavlja XIV kodifikuju krivična dela protiv ustavnog poretka i bezbednosti Republike Kosovo, gde postoje i definicije za odredbe terorizma.

Zakonik br. 08/L-032 o krivičnom postupku Republike Kosovo - svrha ovog zakonika je utvrđivanje pravila krivičnog postupka koja su obavezna za rad sudova, državnog tužilaštva i drugih učesnika u krivičnom postupku predviđenih ovim zakonikom.

Zakon br. 08/L-168 o Specijalnom tužilaštvu - prema članu 9 stav (1.1), Specijalno tužilaštvo ima posebnu nadležnost za „krivična dela protiv ustavnog poretka i bezbednosti Republike Kosovo“, što je u vezi sa poglavljem XIV Krivičnog zakonika, koji takođe obuhvata i krivična dela u vezi sa terorizmom. Što se tiče krivičnog dela pranje novca, Specijalno tužilaštvo je nadležno za krivično delo pranje novca počinjeno zajedno sa [drugim] „krivičnim delima koja su u nadležnosti STRK, bez obzira na iznos ili korist“. Pored toga, STRK je nadležno za krivično delo pranja novca, počinjeno „kao jedno krivično delo, ako je vrednost iznosa ili koristi u iznosu od petsto hiljada (500.000) evra ili više“.

Zakon br. 06/L-087 o proširenim nadležnostima za konfiskaciju imovine - ovaj zakon definiše proširene nadležnosti za konfiskaciju imovine kada postupci prema ZKPRK nisu dovoljni. ZPNKI je uveo kvazi-krivično oduzimanje i ide korak dalje od ZKPRK tako što pod određenim uslovima prilagođava oduzimanje imovine koja nije u vezi sa konkretnim krivičnim delom za koje je okrivljeni oglašen krivim.

Uredba CBK-a o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma - definiše kriterijume i procedure neophodne za upravljanje procesom sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa Zakonom br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma i primenjuje se na sve banke, filijale stranih banaka, mikrofinansijske institucije, osiguravajuća društva i nebankarske finansijske institucije.

Zakon br. 08/L-146 o sprovođenju ciljanih međunarodnih finansijskih sankcija - definiše mere, nadležne organe i procedure za predlaganje, odobravanje, nadzor i sprovođenje ciljanih

međunarodnih finansijskih sankcija u Republici Kosovo, koje se odnose na sprečavanje i borbu protiv terorizma, finansiranja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje, razvoja i jačanja demokratije, vladavine prava i ostvarivanja drugih ciljeva u skladu sa međunarodnim pravom, relevantnim rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, aktima Evropske unije, odlukama drugih međunarodnih organizacija u kojima je Republika Kosovo član ili koje sprovodi.

Zakon br. 04/L-213 dopunjen i izmenjen Zakonom br. 08/L-026 o međunarodnoj pravnoj saradnji u krivičnim stvarima - reguliše uslove i postupke za međunarodnu pravnu saradnju u krivičnim stvarima između Republike Kosovo i drugih zemalja, osim ako nije drugačije određeno međunarodnim sporazumom.

Nacrt zakona o registru stvarnih vlasnika - bavi se kreiranjem, funkcionisanjem, vođenjem registra stvarnih vlasnika, definiše obaveze fizičkih lica i obveznika koji upisuju podatke o stvarnom vlasništvu u registar, kao i definiše kaznene mere. u slučaju nepoštovanja odredaba ovog zakona.

Nacionalna strategija Republike Kosovo za sprečavanje i borbu protiv neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskih zločina 2019-2023 - je dokument koji je izradila Vlada Republike Kosovo u punoj saradnji sa svojim partnerima koji obuhvata sve mere koje Vlada namerava da sprovede preko svojih institucija za sprovođenje zakona za sprečavanje svih oblika neformalne ekonomije, sprečavanje pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala u različitim sektorima ekonomskih aktivnosti na Kosovu kroz Plan akcije 2019-2023. Strateški ciljevi predviđeni ovom strategijom su unapređenje kvaliteta upravljanja privredom kroz identifikaciju, analizu, tretman i praćenje borbe protiv sive ekonomije, pranja novca i finansiranja terorizma i povećanje finansijskih sredstava za javne usluge kao rezultat poreza na dodatne prihode i oduzimanja nelegalne imovine.

Izveštaj o nacionalnoj proceni rizika od pranja novca i finansiranja terorizma - usvojen od strane Vlade Republike Kosovo 24.12.2020. godine, je proces regulisan članom 18 (Procena i sprečavanje rizika) Zakona 05/L-096, koji utvrđuje da FOJ periodično obezbeđuje i koordinira nacionalnu procenu rizika u pogledu pranja novca i finansiranja terorizma, da identifikuje i proceni rizik i daje preporuke Vladi u određivanju politika, strategija i mera za upravljanje rizikom i za smanjenje identifikovanih rizika. Nacionalna procena rizika se vrši najmanje svake tri (3) godine i Ministarstvo finansija, na osnovu člana 66. Zakona o SPN/BFT, donosi podzakonski akt kojim utvrđuje procedure koje treba poštovati. U tu svrhu, Ministarstvo finansija je donelo Administrativno uputstvo MF-BR.04/2018 za procenu nacionalnog rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, kojim se regulišu i definišu standardne procedure za opšti

proces procene nacionalni rizik za pranje novca i finansiranje terorizma i sive ekonomije (procena rizika), uključujući identifikaciju, analizu i procenu rizika i ranjivosti.

U 2018. godini započeta je druga procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma na Kosovu (PNR). Tokom sprovođenja ove procene, cilj je bio da se identifikuju, razumeju i procene rizici od pranja novca i finansiranja terorizma sa kojima se Kosovo suočava. Terminologija i metodologija PNR zasniva se na Administrativnom uputstvu MF- br. 04/2018 za nacionalnu procenu rizika za SPN/BFT i smernicama Radne grupe za finansijske akcije (FATF). Osnovni koncepti za procenu rizika su pretnje (opisana krivična dela u vezi sa pranjem novca), ranjivosti (situacije koje omogućavaju pranje novca), posledice (uticaj, ranjivost) i rizik (sinteza pretnje, ranjivosti i posledice). Cilj PNR-a je da bolje razume rizike od pranja novca i finansiranja terorizma na Kosovu, informiše o efikasnoj raspodeli resursa i ublaži te rizike. Poboľšano razumevanje koje PNR pruža pomaže vladi, agencijama za sprovođenje zakona, regulatorima i privatnom sektoru da usmere svoje resurse na oblasti sa najvećim rizikom, obezbeđujući da je pristup Kosova prevenciji finansijskog kriminala zasnovan na riziku i proporcionalan.

Prvo poglavlje daje opis metodologije i definicija koje se koriste za procenu rizika PN/FT na Kosovu; drugo poglavlje predstavlja rezultate procene opasnosti od PN; treće poglavlje razmatra pretnje od FT; dok četvrto poglavlje sadrži rezultate procene ranjivosti od PN/FT različitih subjekata izveštavanja na Kosovu.

Preporučeni Akcioni plan za unapređenje sistema SPN/BFT - usvojen je od strane Vlade Republike Kosovo 24.12.2020. godine Odlukom br. 05/52 i ima ukupno pet (5) strateških ciljeva koji se odnose na: Politike i lokalnu koordinaciju za SPN/BFT; Pravni sistem i operativna pitanja; Finansiranje terorizma i finansiranje širenja, preventivne mere, nadzor, lica i pravni aranžmani; kao i Međunarodna saradnja. Ovaj plan takođe ima tri aneksa u kojima se Aneks 1 bavi (tehnički deo), Aneks 2 (vodič za primenu alata za praćenje sprovođenja preporuka izveštaja o evaluaciji) i Aneks 3 (alati za praćenje sprovođenje preporuka iz izveštaja o proceni). Finansijsko-obaveštajna jedinica rešenjem br. 05/52 zadužena je da pravilno prati sprovođenje preporuka Izveštaja o proceni kako bi omogućila razmatranje efektivnosti nacionalnog sistema i izrada preporuka u skladu sa članom 14 Zakona br. 05/L – 096 za SPN/BFT, kao i ovom odlukom, formirana je radna grupa za koordinaciju aktivnosti u oblasti državnih politika za sprečavanje pranja novca, borbu protiv finansiranja terorizma i određivanje dugoročnih i kratkoročnih prioriteta.

Državna strategija za prevenciju i borbu protiv terorizma 2023-2028 - svrha ove strategije je da zaštiti Republiku Kosovo, njene građane, vrednosti i interese od pretnji terorizma, kroz

usmeravanje politika i jačanje sveobuhvatan pristup prevenciji i borbi protiv terorizma. Ova strategija je fokusirana na četiri strateška cilja, a to su: prevencija, zaštita, praćenje i odgovor.

Nacionalni plan razvoja 2023-2025 - je detaljan razvojni plan i jedan je od glavnih kratkoročnih i dugoročnih orijentacionih dokumenata za Vladu Kosova koji doprinosi praktičnoj implementaciji svih prioriteta Nacionalne strategije razvoja 2023. godine. Aktivnost za sprovođenje strateške mere Nacionalnog plana razvoja 2023-2025 (NPR) – u Stubu VI – Dobra vladavina, sektor javnih finansija, sektor 02, razvojni cilj 10 - Efektivna i odgovorna vlada je Izrada i odobrenje Koncept dokumenta za sprečavanje pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.

Program ekonomskih reformi 2023-2025 je program koji doprinosi orijentaciji strukturnih reformi u cilju funkcionisanja tržišne ekonomije i povećanja konkurencije, koje se kao glavne osnove ogledaju i u Programu Vlade 2021-2025. Ukupni politički okvir Programa ekonomskih reformi je kombinacija: (1) programa ekonomskog oporavka koji ima za cilj rešavanje nedavnih kriza; (2) fiskalne politika zasnovane na pravilima orijentisana na stabilnost javnih finansija i, u okviru raspoloživog fiskalnog prostora, podršku ekonomskom rastu kroz kapitalne investicije i povećanje finansiranja prioriternih oblasti razvoja; i (3) niz prioriternih strukturnih reformi koje se bave ključnim preprekama ekonomskom rastu, podržavajući razvoj konkurentnih privrednih sektora i osiguravajući da ekonomski rast bude inkluzivan i podržava blagostanje.

Pored ovih, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) je suština odnosa između Kosova i EU, a njegovo kontinuirano i efikasno sprovođenje je ključno za napredak Kosova na evropskom putu. Evropska unija je dala poseban značaj funkcionisanju vladavine prava, reformama u pravosuđu i jačanju institucionalnih kapaciteta u okviru svoje dugoročne pomoći Kosovu. U tom smislu, borba protiv korupcije, pranja novca i finansiranja terorizma su oblasti visokog prioriteta koje imaju dubok uticaj na različite političke procese, uključujući sprovođenje pomoći EU na Kosovu u cilju jačanja kapaciteta i obezbeđivanja efikasnosti u borbi i sprečavanju ovih negativnih pojava.

Dalje, u okviru naredne tabele obrađeni su i drugi pravni akti koji trenutno nisu u vezi sa pitanjem sprečavanja pranja novca i borbe protiv terorizma, već ih radna grupa vidi kao akte na koje će uticaj biti proširen u u odnosu na analizu za ovaj koncept dokumenta. Dakle, pravni akti potencijalno u vezi sa sprečavanjem pranja novca i borbom protiv finansiranja terorizma, su:

1. Zakon o privrednim društvima;
2. Zakon o slobodi udruživanja u nevladine organizacije;

Dakle, tabela ispod navodi relevantne zakonske i podzakonske akte za tretirano pitanje u ovom Koncept dokumenta, identifikuje institucije koje su odgovorne za sprovođenje i relevantna ovlašćenja ovih institucija.

1.2. Međunarodni i evropski standardi

Prilikom izrade ovog Koncept dokumenta, Ministarstvo finansija, rada i transfera uzelo je u obzir niz međunarodnih instrumenata koji se odnose na sprečavanje pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma. S obzirom na delokrug ovog Koncept dokumenta, analiza za potrebe ovog odeljka je više fokusirana na međunarodne standarde FATF-a.¹ i zakonodavstvo Evropske unije koje se odnosi na ovu oblast.

Preporuke FATF-a postavljaju sveobuhvatan i održiv okvir mera koje zemlje treba da sprovede u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma, kao i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. Ove preporuke definišu međunarodni standard, koji zemlje moraju sprovesti kroz mere prilagođene njihovim posebnim okolnostima.

Četrdeset preporuka FATF-a je prvi put sastavljeno 1990. godine kao inicijativa za borbu protiv zloupotrebe finansijskih sistema od strane lica koji su prala novac od droge. 1996. godine, Preporuke su revidirane po prvi put kako bi odražavale trendove i tehnike pranja novca u razvoju, kao i da bi proširile njihov cilj izvan pranja novca od droge. U oktobru 2001. FATF je proširio svoj mandat da se bavi pitanjem finansiranja terorističkih akata i terorističkih organizacija, i preduzelo je važan korak u izradi osam posebnih preporuka (kasnije proširenih na devet) o finansiranju terorizma. Preporuke FATF-a su revidirane po drugi put 2003. godine i ove, zajedno sa Posebnim preporukama, usvojilo je preko 180 zemalja i univerzalno su priznate kao međunarodni standard za sprečavanje pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma. Zatim, 2012. godine imamo standarde FATF-a koji su revidirani kako bi se ojačale globalne zaštite i dodatno zaštitio integritet finansijskog sistema pružanjem vladama snažnijih alata za preduzimanje akcija protiv finansijskog kriminala. Ovi standardi su na snazi i stalno se ažuriraju u cilju povećanja efikasnosti sistema za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Preporuke FATF-a navode ključne mere koje zemlje treba da imaju u:

- identifikovanju rizika i razvoju politika i interne koordinacije;
- gonjenju pranja novca, finansiranja terorizma i širenja;
- sprovođenju preventivnih mera za finansijski sektor i druge definisane sektore;
- utvrđivanju ovlašćenja i odgovornosti nadležnih organa (npr. istražni organi za sprovođenje zakona i nadzor) i drugih institucionalnih mera;

¹ Financia Action Task Force Recommendation <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>

- povećanju transparentnosti i dostupnosti podataka o stvarnom vlasništvu pravnih lica i pravnih sporazuma i
- olakšanju međunarodne saradnje.

Standardi FATF-a sadrže njihove preporuke i tumačenja, zajedno sa primenjivim definicijama u rečniku. Mere navedene u standardima FATF-a moraju da sprovede sve članice FATF-a i FSRB², a njihova primena se rigorozno procenjuje kroz procese međusobne procene i kroz procese procene Međunarodnog monetarnog fonda i Svetske banke – na osnovu metodologija zajednička procena FATF-a.

Kosovo, iako nije član FATF-a, izvršilo je dve procene, međutim ove procene su sprovedene u okviru zajedničkog projekta “Projekat protiv privrednog kriminala na Kosovu” Evropske unije i Saveta Evrope, čiji je projekat na Kosovu u toku od 2012. godine. Sprovedene procene u okviru Projekta prate metodologiju mehanizma za praćenje Saveta Evrope, odnosno MONEYVAL, i ove procene su rezultirale konkretnim nalazima i preporukama, ali su i kosovskim institucijama pružile praktične iskustvo u planiranju, sprovođenju i koordinaciji borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma, omogućavajući Kosovu da se uskladi sa prihvaćenim međunarodnim standardima u ovoj oblasti.

Pored standarda FATF-a, važno za analizu ovog Koncept dokumenta je i zakonodavstvo Evropske unije, tačnije Direktiva Evropske unije 2015/849 Evropskog parlamenta i Saveta, od 20.maja 2015. God, za sprečavanje korišćenja finansijskog sistema u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma, o izmenama i dopunama Uredbe (EU) br. 648/2012 Evropskog parlamenta i Saveta i ukidanje Direktive 2005/60/EC Evropskog parlamenta i Saveta i Direktive Komisije 2006/70/EC“, izmenjene Direktivom Evropske unije 2018/843 Evropskog Parlamenta i Saveta, od 30.maja 2018.god.

Prema analizi procene koju su sproveli eksperti Saveta Evrope u okviru Izveštaja o proceni SPN/BFT 2017, u okviru ANEKSA Ključni nalazi o usklađenosti Kosova sa 4. Direktivom o SPP Evropske unije, morala bi da ih pregleda radna grupa tokom procesa izrade izmene Zakona o SPN/BFT.

Poslednje, u februaru 2018. godine, Evropski parlament i Savet su usvojili pomenutu Direktivu Evropske unije 2018/843 u cilju uspostavljanja jedinstvenijeg režima u vezi sa sledećim pitanjima:

- Poboljšanje transparentnosti prema pravim vlasnicima kompanija i trustova radi sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma kroz mračne strukture;

² FATF Style Regional Body

- Unapređenje rada finansijsko-obaveštajnih jedinica uz međusobno povezivanje registara stvarnog vlasništva na nivou EU;
- Rešavanje rizika finansiranja terorizma u vezi sa anonimnom upotrebom virtuelnih valuta i drugih "pre-paid" instrumenata;
- Unapređenje saradnje i jačanje saradnje između organa za finansijski nadzor , nadzor SPN/BFT i sa Evropskom centralnom bankom; i
- Proširivanje kriterijuma za procenu visokorizičnih trećih zemalja i obezbeđivanje visokog nivoa zaštite za finansijske tokove i poboljšanje kontrola transakcija iz takvih zemalja.

Shodno tome, Evropska komisija je 20. jula 2021. predstavila paket zakonskih predloga za jačanje pravila EU protiv pranja novca i finansiranja terorizma³. Ovaj zakonski paket sastoji se od četiri (4) zakonska predloga, kako sledi:

- Uredba o formiranju novog Autoriteta za SPP/BFT na nivou EU;
- Uredba o SPN/BFT, koja sadrži direktno primenljiva pravila, uključujući oblast dužne pažnje klijenata i Stvarnog vlasništva;
- Šesta direktiva o SPP/BFT („AMLD6”), koja zamenjuje postojeću Direktivu 2015/849/EU (četvrta Direktiva o SPN zamenjena 5. Direktivom o SPN), koja sadrži odredbe koje treba transponovati u nacionalno zakonodavstvo, kao što su pravila za nacionalne nadzornike i finansijske obaveštajne jedinice u državama članicama; i
- Revizija Uredbe 2015 o transferu sredstava o praćenju transfera kripto-imovina (Uredba 2015/847 / EU).

³ European Commission (2021), Beating financial crime: Commission overhauls anti-money laundering and countering the financing of terrorism rules, Available at https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3690, accessed on 25 May 2022

Figura 2: Relevantni politički dokumenti, zakoni i podzakonski akti

Dokument politike, zakon ili podzakonski akt	Link u Službenom listu	Državna institucija (e) odgovorna(e) za sprovođenje	Uloga i dužnosti institucije(a)
Zakon br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12540	<p>Finansijsko obaveštajna jedinica</p> <p>Odbor finansijske obaveštajne jedinice</p> <p>Centralna banka Kosova</p>	<p>Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem</p> <p>Sprovođenje zakona: FOJ-K je centralna nezavisna nacionalna institucija u okviru Ministarstva finansija, zadužena za istraživanje, prijem, analizu i distribuciju nadležnim organima i objavljivanje informacija u vezi sa potencijalnim pranjem novca i finansiranjem terorizma.</p> <p>Sprovođenje zakona: Nadzorni odbor Finansijsko-obaveštajne jedinice nadgleda i obezbeđuje nezavisnost FOJ-K, ali nema izvršna ili primenljiva ovlašćenja prema FOJ-K. Odbor ima određena ovlašćenja, uključujući razmatranje, odobravanje i odbijanje izveštaja FOJ-K, imenovanje, razrešenje, kao i posmatranje i ocenjivanje rada direktora FOJ-K, usvajanje pravilnika o unutrašnjoj organizaciji FOJ-K na predlog direktora, utvrđivanje budžeta, praćenje imovinskog stanja koje prijavljuje direktor, kao i vršenje funkcije odgovornog koordinacionog mehanizma za utvrđivanje usmerenosti državnih politika za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma na osnovu utvrđenih rizika, kao i za uspostavljanje međuinstitucionalne saradnje u skladu sa ciljevima ovog zakona. U tu svrhu može pozvati i druge aktere iz javnog i privatnog sektora.</p> <p>Sprovođenje zakona: CBK vrši nadzor usklađenosti za subjekte koji izveštavaju u podstavovima 1.1. i 1.2. člana 16. ovog Zakona, prema ovlašćenjima datim ovim Zakonom.</p>

		<p>Specijalno tužilaštvo Republike Kosovo</p> <p>Carina Kosova</p> <p>Opštinske katastarske kancelarije</p> <p>Nejavni subjekti koji su predmet aktivnosti koje mogu biti povezane sa pranjem novca i finansiranjem terorizma</p>	<p>Sprovođenje zakona: Krivična dela pranja novca i finansiranja terorizma opisana u članu 56 i 57 ovog Zakona spadaju u isključivu nadležnost Specijalnog tužilaštva Republike Kosovo, ustpostavljenog Zakonom o Specijalnom tužilaštvu Republike Kosovo.</p> <p>Sprovođenje zakona: Kontroliše obaveznu deklaraciju o prometu monetarnih instrumenata unutar i van Kosova</p> <p>Sprovođenje zakona: Kada prenos prava na nepokretnosti uključuje transakciju ili transakcije u novčanoj vrednosti od deset hiljada (10.000) evra ili više ili ekvivalentne vrednosti u stranoj valuti, ne registruje transfer prava na nepokretnosti dok ne prihvati, uz druga dokumenta koji se podnose u skladu sa Zakonom o registraciji transfera, izjavu, na način i u obliku utvrđenim od strane FOJ-K.</p> <p>Sprovođenje zakona: Subjekti iz člana 16 ovog Zakona preduzimaju radnje i mere za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma utvrđene ovim Zakonom.</p>
<p>Krivični zakonik Republike Kosovo</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=18413</p>	<p>Ministarstvo pravde</p> <p>Sudovi</p>	<p>Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem</p> <p>Sprovođenje zakona: U članu 302 Krivičnog zakonika definisano je krivično delo pranja novca – svako ko izvrši krivično delo pranje novca kažnjava se po Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.</p>

			Član 131 Krivičnog zakonika utvrđuje krivično delo omogućavanje i finansiranje izvršenja terorizma.
Zakonik o krivičnom postupku	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=61759	Ministarstvo pravde Sudovi Tužilaštvo	Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem Sprovođenje zakona: Zakonik o krivičnom postupku ima za cilj da utvrdi pravila krivičnog postupka koja su obavezna za rad sudova, državnog tužilaštva i drugih učesnika u krivičnom postupku predviđenih ovim zakonikom.
Zakon br.08/L-168 o Specijalnom tužilaštvu	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=84236	Specijalno tužilaštvo	Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem Sprovođenje zakona: Specijalno tužilaštvo ima posebnu nadležnost za „krivična dela protiv ustavnog poretka i bezbednosti Republike Kosovo“, što je u vezi sa poglavljem XIV Krivičnog zakonika, koje obuhvata i krivična dela u vezi sa terorizmom. Što se tiče krivičnog dela pranje novca, Specijalno tužilaštvo je nadležno za krivično delo pranje novca počinjeno zajedno sa [drugim] „krivičnim delima koja su u nadležnosti STRK, bez obzira na iznos ili korist“. Pored toga, STRK je nadležno za krivično delo pranja novca, počinjeno „kao jedno krivično delo, ako je vrednost iznosa ili koristi u iznosu od petsto hiljada (500.000) evra ili više“.
Zakon o proširenim ovlašćenjima za oduzimanje imovine	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=18337	Ministarstvo pravde Sudovi Tužilaštvo	Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem Sprovođenje zakona: Ovaj zakon utvrđuje proširena ovlašćenja za konfiskaciju imovine kada nisu dovoljne detaljne procedure u Zakoniku o krivičnom postupku Republike Kosovo..
Uredba Centralne banke Kosova o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma	https://bqk-kos.org/repository/docs/korniza_ligjore/shqip/Rregullore%20per%20para	Centralna banka Kosovo	Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem Sprovođenje zakona: CBK nadgleda finansijske institucije u pogledu poštovanja obaveza prema Zakonu o SPN/BFT i ovoj Uredbi. Ova Uredba se odnosi na sve banke, filijale stranih banaka, mikrofinansijske

	ndalimin%20e%20pastrimit%20te%20parave%20.pdf		institucije, nebankarske finansijske institucije i osiguravače.
Zakon o sprovođenju ciljanih međunarodnih finansijskih sankcija	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=68497	Ministarstvo spoljnih poslova Ministarstvo unutrašnjih poslova, Državno tužilaštvo, Kosovska obaveštajna agencija, FOJ-K, Carina, PAK, Odeljenje za kontrolu strateških	<p>Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem</p> <p>Sprovođenje zakona: Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo nadležno za spoljne poslove. Takođe, priprema godišnji izveštaj u vezi sa sprovođenjem ovog Zakona i dostavlja ga Skupštini Republike Kosovo. Takođe, sačinjava statističke podatke i kada smatra da je to razumno, sačinjava izveštaje i na osnovu njih daje preporuke nadležnim organima u vezi sa merama koje se moraju preduzeti i zakonskom regulativom koja se mora usvojiti za sprovođenje ovog Zakona.</p> <p>FOJ-K je nadležni organ za inspekciju i nadzor usklađenosti obveznika definisanih ovim Zakonom i Zakonom o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma, u pogledu usaglašenosti sa zahtevima ovog Zakona i podzakonskim aktima donetim u skladu sa ovim Zakonom.</p> <p>Drugi relevantni akteri: Ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove, ministarstvo nadležno za spoljne poslove, ministarstvo nadležno za trgovinu i industriju, Državno tužilaštvo, Kosovska obaveštajna agencija- FOJ-K, Carina Kosova, Poreska administracija i druge institucije, koje u okviru svog delokruga su postali svesni ili imaju razloga vjerovati da je osoba terorista, da je ili je bila uključena u terorističke aktivnosti, finansiranje terorizma, umešana u aktivnosti terorističke grupe ili u izvršenje terorističkog akta ili je povezana sa širenjem oružja za masovno uništenje, dužni su da predlog za utvrđivanje podnesunadležnom</p>

		roba Ministarvo nadležno za finansije, Nadzorni odbor FOJ-K, Vlada	<p>ministru za finansije i predlažu preduzimanje mera u skladu sa odredbama ovog Zakona.</p> <p>Sprovođenje zakona: Razmatranje predloga za uvrštenje na lokalnu listu vrši ministar nadležan za finansije koji može da sazove Odbor kao posebnu savetodavnu komisiju da se sastane bez odlaganja nakon prihvatanja predloga. Nadležni ministar za finansije , bez odlaganja, predlaže Vladi da odredi lica na lokalnoj listi i da preduzme mere predviđene Zakonom o sprovođenju ciljanih međunarodnih finansijskih sankcijaa.</p>
Zakon br. 08/L-026 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-213 o međunarodno pravnoj saradnji krivičnim stvarima	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8871	Ministarstvo pravde	<p>Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem</p> <p>Sprovođenje zakona: Ovim zakonom se uređuju uslovi i postupci za međunarodnu pravnu saradnju u krivičnim stvarima između Republike Kosovo i drugih država, osim ako međunarodnim sporazumom nije drugačije određeno.</p>
Nacrt zakona o registru stvarnih vlasnika	https://konsultimet.rks-gov.net/viewConsultationID=41828	<p>Ministarstvo industrije, trgovine i preduzetništva</p> <p>Agencija za registraciju biznisa na Kosovu</p>	<p>Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem</p> <p>Sprovođenje zakona: Svrha ovog Nacrta zakona je kreiranje, funkcionisanje, vođenje registra stvarnih vlasnika, utvrđivanje obaveza fizičkih lica i obveznika koji upisuju podatke o stvarnom vlasništvu u registar i povećanje transparentnosti stvarnog vlasništva, kao i kao određivanje kaznenih mera u slučaju nepoštovanja odredaba ovog zakona.</p>

Nacionalna strategija Republike Kosovo o sprečavanju i borbe protiv neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala 2019-2023.	https://mf.rks-gov.net/desk/in/c/media/DBA6BCC4-B875-4A30-9FDB-C144736597B2.pdf	Ministarstvo Finansija, Rada i Transfera	Izrada strategije i nadzor nad sprovođenjem Relevantne institucije: Ministarstvo finansija, predsedavajuće; Ministarstvo rada i socijalne zaštite; Kancelarija premijera; Ministarstvo za evropske integracije; Kosovska policija; Carina Kosova; Poreska uprava Kosova; Centralna banka Kosova; Finansijsko obaveštajna jedinica Kosova; Agencija za statistiku Kosova; Ministarstvo trgovine i industrije; Ministarstvo pravde; Nacionalni koordinator za borbu protiv privrednog kriminala.
Nacionalna procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma 2020-2023.	https://fiu.rks-gov.net/wp-content/uploads/2023/02/NRA_Final_2020_Albanian_final_12-2020.pdf	Finansijsko obaveštajna jedinica	Izrada Procene rizika i nadzor nad sprovođenjem rukovodi Finansijsko obaveštajna jedinica Ostali relevantni akteri: Tužilački savet Kosova; Kosovska agencija za borbu protiv korupcije; Poreska uprava Kosova; Kosovska policija; Carina Kosova; Kosovska obaveštajna agencija; Ministarstvo finansija Kosova; Centralna banka Kosova; Udruženje banaka Kosova; Komora notara Kosova; Nacionalni centar za upravljanje granicom.
Predloženi akcioni plan za unapređenje sistema SPN/BPFT za period 2019 – 2023. godina	N/A	Finansijsko obaveštajna jedinica	Akcionim planom upravlja Finansijsko obaveštajna jedinica Ostali relevantni akteri: Ministarstvo finansija, Ministarstvo pravde, Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo trgovine i industrije/ARBK, Tužilački savet Kosova, Državno tužilaštvo i Specijalno tužilaštvo Kosova, Sudski savet Kosova, Nacionalni koordinator za borbu protiv privrednog kriminala, Kosovska policija, Poreska uprava Kosova, Carina Kosova, Centralna banka Republike Kosovo.

<p>Državna strategija za sprečavanje i borbu protiv terorizma za period 2023 – 2028. godina</p>	<p>https://mpb.rks-gov.net/Uploads/Documents/Pdf/AL/2658/Alb_Pjesa%20narrative_Strategija%20Shtet%203%ABrore%20p%20C3%ABr%20Parandalimi%20dhe%20Luftimin%20e%20Terrorizmit%202023%20-%202028.pdf</p>	<p>Ministarstvo unutrašnjih poslova</p>	<p>Izrada strategije i nadzor nad sprovođenjem Sekretarijat za strategije u Ministarstvu unutrašnjih poslova zadužen je za redovno praćenje sprovođenja strategije.</p> <p>Ostali relevantni akteri, Nacionalni koordinator za sprečavanje i borbu protiv terorizma, Sekretarijat za strategije, Kosovska policija, Kosovska agencija za forenziku, Agencija za upravljanje vanrednim situacijama, Kosovska obaveštajna agencija, Sudski savet Kosova, Tužilački savet Kosova, Državno tužilaštvo, Sekretarijat Saveta bezbednosti Kosova, Ministarstvo pravde, Kazнено-popravna služba Kosova, Kosovska probaciona služba, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo finansija, rada i transfera, Kosovska carina, Finansijsko obaveštajna jedinica, Regulatorni organ za elektronske komunikacije i pošta, Ministarstvo Obrazovanje, nauku, tehnologiju i inovacije, Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore, Ministarstvo kulture, omladine i sporta, Kosovska agencija za zaštitu od zračenja i nuklearnu bezbednost, Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtava, Komisija nezavisnih medija, Kosovski savet za štampane medije, Privatnost i Informativna agencija, Asocijacija kosovskih opština, Agencija za informaciono društvo</p>
<p>Nacionalni plan za razvoj 2023-2025</p>	<p>https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2023/03/06032023-RKS-Plani-Kombetar-per-Zhvillim-2023-2025.pdf</p>	<p>Koordinacioni sekretarijat Vlade</p>	<p>Koordinacioni sekretarijat Vlade ima rukovodeću ulogu za ovaj plan.</p> <p>Ostali relevantni akteri: Sva ministarstva i agencije Republike Kosovo.</p>
<p>Program ekonomskih reformi 2023-2025</p>	<p>https://mf.rks-gov.net/desk/inic/media/579C</p>	<p>Ministarstvo Finansija, Rada i Transfera</p>	<p>Izrada programa i nadzor nad sprovođenjem</p>

	D1AE-3C87-4D9C-BA68-137232AED801.pdf		Ostali relevantni akteri: Kancelarija za strateško planiranje (KSP) u okviru Kancelarije premijera i koordinatori za oblast politike iz resornih ministarstava.
Zakon o privrednim društvima	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=16426	Agencija za Registraciju Biznisa na Kosovu	<p>Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem</p> <p>Sprovođenje zakona: Agencija za registraciju biznisa na Kosovu funkcioniše kao centralni organ državne uprave u okviru Ministarstva nadležnog za registraciju privrednih društava i registruje privredna društva i privredna imena, kao i ovlašćena da obavlja druge funkcije definisane ovim Zakonom ili funkcije koje su dodeljene ARBK drugim zakonima.</p> <p>Ovaj Zakon se primenjuje na sva privredna društva i druge subjekte utvrđenim ovim Zakonom. Pravila za izdavanje dozvola, licenci ili drugih oblika dozvola, kojima se uređuju delatnosti kojima se privredno društvo bavi nakon registracije, računovodstvo, finansijsko izveštavanje, porezi, kao i način rada i zapošljavanja privrednih društava nisu u delokrugu ovog Zakona, osim razmene podataka između elektronskih sistema institucija nadležnih za ove oblasti u ARBK, uključujući institucije odgovorne za poresku administraciju i finansijsko izveštavanje.</p>
Zakon o slobodi udruživanja u nevladine organizacije	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=19055	Odjeljenje za nevladine organizacije u okviru resornog Ministarstva za registraciju i objavu NVO	<p>Izrada zakona i nadzor nad sprovođenjem</p> <p>Sprovođenje zakona: Ovaj Zakon definiše pravila za osnivanje, registraciju, funkcionisanje, suspenziju, gašenje, zabranu delovanja i objavu nevladinih organizacija u Republici Kosovo i odredbe ovog Zakona primenjuju se na pravna lica organizovana i registrovana kao nevladine organizacije u Republici Kosovo.</p>

1.3. Razrada glavnog problema

Usklađenost zemlje sa međunarodnim standardima za SPN/BFT igra važnu ulogu u povećanju integriteta državnog i svetskog finansijskog sistema. Pošto se pranje novca i finansiranje terorizma može desiti na mnogo različitih puteva u različitim sektorima privrede, sam standard je postao jednako širok, što je dovelo do kontinuiranog širenja i podizanja standarda.

Štaviše, kao rezultat promena i podizanja standarda FATF-a, tokom poslednjih godina, zakonodavni okvir EU za borbu protiv pranja novca je redovno ažuriran. Međutim, smatra se da postojeći okvir EU i dalje pati od brojnih nedostataka. Zbog toga je Evropska komisija predstavila akcioni plan za novi sistem EU protiv pranja novca. Dolaskom do akcionog plana, Evropska komisija je 20. jula 2021. godine predstavila svoj zakonski predlog kojim se na nivou EU uvodi nadzor nad određenim pitanjima u vezi sa sprečavanjem pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma.

Ove gore navedene promene nesumnjivo utiču i treba da se odraze na zakonodavni okvir na Kosovu za SPN/BFT. Poslednje usvajanje Zakona o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma na Kosovu doneto je 2016. godine, stoga usklađenost domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim i evropskim standardima zahteva dalja unapređenja i dopune-izmene kako bi se pratili trendovi i nove pojave u ovoj oblasti.

Zakon br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma je u velikoj meri zasnovan na međunarodnim standardima koje je odobrila Radna grupa za finansijsku akciju (FATF) i direktivama EU, koje su usvojene da bi se prilagodile kontekstu Kosova. Međutim, u svakom slučaju, revidiranje Zakona o SPN/BFT bila bi neophodna da bi se on ažurirao u skladu sa revidiranim preporukama FATF-a i Direktivom Evropske unije 2018/843 Evropskog parlamenta i Saveta od 30. maja 2018. godine, poznata kao 5. direktiva EU. Takođe, stalno promenljiva priroda pretnji pranja novca i finansiranja terorizma, vođena neograničenom genijalnošću kriminalaca u kombinaciji sa kontinuiranom tehnološkom evolucijom kanala distribucije, zahteva periodično revidiranje, i gde je potrebno, revidiranje pravnog okvira za borbu protiv takvih pretnji.

Što se tiče važećeg zakonodavstva na Kosovu, upoređujući standarde FATF i Direktivu Evropske unije 2015/849 za sprečavanje upotrebe finansijskog sistema za pranje novca ili finansiranje terorizma, poznato kao 4. Direktiva EU, imamo približnost na visokom nivou, međutim, iz gore pomenute procene, utvrđene su neke nekompatibilnosti koje su uglavnom tehničke prirode.

U Aneksu II Izveštaja o proceni usaglašenosti Kosova sa međunarodnim standardima, ključni nalazi o usklađenosti Kosova sa 4. direktivom EU o JPP su opisani u nedostacima identifikovanim u proceni rizika i pristupu zasnovanom na riziku, oprez zbog potrošača, obaveze

izveštavanja, zaštita podataka, vođenje evidencije i statističkih podataka, kao i politike, procedure i nadzor.

U nekim preporukama kao što su Preporuka 6 (ciljane finansijske sankcije u vezi sa terorizmom i finansiranjem terorizma), Preporuka 7 (ciljane finansijske sankcije u vezi sa širenjem) i Preporuka 17 (podrška trećim stranama) Kosovo se nalazilo u nekontabilnosti. Međutim, u vezi sa Preporukom 6 i 7, nadležni su pokrenuli preduzimanje konkretnih radnji tako što su prvo izradili Koncept dokumenta za ciljane međunarodne finansijske sankcije, a zatim izradom i usvajanjem Zakona br. 08/L-146 o sprovođenju međunarodnih finansijskih sankcija koji je objavljen Dekretom br. DL-349/2022 od strane predsednika Republike Kosovo i objavljen u Službenom listu br. 37/27 decembra 2022.god. Ovaj zakon je adresirao nedostatke identifikovane u smislu preporuka 6 i 7.

Što se tiče nekih drugih preporuka tehničke usklađenosti, potrebne su neke korekcije, gde se uz neke manje tehničke izmene može postići kompatibilnost.

Direktiva Evropske unije 2018/843 Evropskog parlamenta i Saveta od 30. maja 2018. godine, poznata kao 5. direktiva, donela je neke promene koje se odnose na unapređenje transparentnosti prema stvarnom vlasništvu, unapređenje rada obaveštajnih službi. finansijske jedinice sa povezivanjem registara stvarnog vlasništva na nivou EU, postupanje sa rizicima finansiranja terorizma vezanim za anonimno korišćenje virtuelnih valuta i drugih „pre-paid” instrumenata, unapređenje saradnje i jačanje saradnje između nadležnih organa. finansijskog nadzora, nadzornika SPN/BFT i Evropske centralne banke; kao i proširenje kriterijuma za procenu visokorizičnih trećih zemalja i obezbeđivanje visokog nivoa zaštite za finansijske tokove kao i poboljšanje kontrola za transakcije iz takvih zemalja.

Što se tiče 5. Direktive, imajući u vidu da se, između ostalog, neka pitanja tretiraju i regulišu na nivou EU, onda, pošto Kosovo nije članica EU, ne mogu neke od ovih odredbi da transponujem u lokalno zakonodavstvo na Kosovu, kao što su transparentnost stvarnog vlasništva, zahtev za međusobno povezivanje registara stvarnog vlasništva na nivou EU, ili odredbe za jačanje saradnje organa finansijskog nadzora, nadzornika SPN/BFT sa Evropskom centralnom bankom.

Međutim, u 5. Direktivi postoji mnogo pitanja koja zahtevaju preduzimanje niza radnji kako bi se postigla njihova transpozicija. Što se tiče transparentnosti stvarnog vlasništva, urađena je detaljna analiza trenutne situacije na Kosovu i izrađeno je Administrativno uputstvo MF (FOJF-K) 01/2021 o stvarnom vlasniku za subjekte koji izveštavaju. U junu 2019. godine, izrađen je Tehnički dokument „Preporuke za transparentnost stvarnog vlasništva kao odgovor na izveštaj o proceni za Kosovo“. Ovaj tehnički dokument analizira implikacije ključnih nalaza i preporučenih radnji u Neposrednom ishodu 5 Izveštaja o proceni i daje preporuke za praktične korake za rešavanje nalaza i preporučenih akcija. Pored toga, ovaj tehnički dokument daje preporuke za

adresiranje sveobuhvatnog režima za adekvatne, tačne i trenutne informacije o stvarnom vlasništvu za sva pravna lica koja se moraju održavati na Kosovu prema kriterijumima 24.6 i 24.7 Preporuke 24 u Dodatku tehničke usklađenosti Izveštaja o proceni, takođe se bavi neophodnim izmenama koje se moraju izvršiti u zakonodavstvu na Kosovu kako bi se postigla usklađenost.

Dalje, u oktobru 2020. godine, urađena je uporedna analiza zakonodavstva zemalja Zapadnog Balkana za registraciju stvarnog vlasništva “Registracija stvarnog vlasništva na Zapadnom Balkanu – Analiza pravnog okvira u Albaniji, Kosovu, Crnoj Gori i Severnoj Makedoniji” dokument koji pruža podatke i omogućava da se razumeju prednosti i nedostaci identifikovani u zakonodavstvu ovih zemalja kako bi se ova oblast usaglasila sa međunarodnim i evropskim standardima i zahtevima. Kosovo, imajući u vidu gore navedene dokumente i potrebu da se reguliše oblast koja se odnosi na identifikaciju stvarnog vlasništva, formirala je radnu grupu za izradu Koncept dokumenta za Registar stvarnih svojina, koji je Vlada usvojila Odlukom br. 22/86 od 07.04.2022. god. Takođe, Odlukom Ministarstva industrije, preduzetništva i trgovine ref. 02/br. 320, od 06.10. 2022.godine, formirana je Radna grupa za izradu Nacrta zakona o registru stvarnih svojina.

ANALIZA TEHNIČKE USKLAĐENOSTI KOSOVSKOG ZAKONODAVSTVA SA MEĐUNARODNIM STANDARDIMA FATF-a

U ovom delu se razrađuje i analizira nivo usklađenosti sa 40 preporuka FATF-a prema njihovom redosledu, na osnovu nalaza i preporuka Izveštaja o usklađenosti sa međunarodnim standardima SPN/BFT za Kosovo.

Preporuka 1 – Procena rizika i sprovođenje pristupa zasnovanog na riziku

Što se tiče usaglašenosti sa ovom preporukom, identifikovana su nekoliko pitanja: trebalo bi izvršiti izmene u vezi sa kriterijumom (1.7) kako bi adresiralo nedostatak zakonodavnog ili regulatornog mehanizma kroz koji su subjekti za izveštavanje primorani da uzmu u obzir visoke rizike PN/FT identifikovane od strane kosovske vlasti i da ih ne uključuju u svoje procene rizika.

Isto tako, kriterijum 1.8 smatra da su pojednostavljene mere za sprovođenje preporuka FATF-a predviđene u situacijama kada je entitet identifikovao rizik kao nizak i to je potvrdila FOJ i sektorski nadzornici, ali ne postoji zahtev da niski rizik bude u skladu sa nacionalno identifikovanim rizicima.

Kriterijum (1.10), (1.11) i (1.12) treba da predvidi obavezu subjekata koji izveštavaju da preduzmu radnje za ublažavanje rizika i ažuriraju procene, ne samo kada utvrde da je rizik od

PN/FT visok, već i u drugim okolnostima. Takođe se zahteva da ove politike i procedure budu odobrene od strane višeg rukovodstva organizacije i zahteva da se nadgleda sprovođenje kontrola orijentisanih na rizik i da se one povećaju ako je potrebno.

Od usvajanja izveštaja o proceni, FATF je izmenio ovu preporuku tako što je od zemalja zahtevao da takođe procene rizik od finansiranja širenja (jasno stavljajući do znanja da se ova procena odnosi samo na potencijalna kršenja, nepoštovanje ili izbegavanje obaveza ciljanih finansijskih sankcija navedenih u Preporuci). Revidirane preporuke takođe zahtevaju od država da preduzmu proporcionalne mere kako bi osigurale da se ovi rizici efikasno izbegnuti, uključujući određivanje organa ili mehanizma za koordinaciju akcija za procenu rizika i efikasno izdvajanje resursa u ovu svrhu. Kada države identifikuju veće rizike, trebalo bi da obezbede da se na odgovarajući način bave takvim rizicima. Tamo gde države identifikuje veće rizike, treba da obezbede da su sprovedene mere srazmerne nivou rizika finansiranja širenja, istovremeno obezbeđujući puno sprovođenje ciljanih finansijskih sankcija kako se zahteva u Preporuci 7.

Konačno, ova preporuka takođe zahteva od finansijskih institucija i određenih nefinansijskih preduzeća i profesija (PNPP) da identifikuje, proceni i preduzme efikasne mere za eliminisanje pranja novca, finansiranja terorizma i rizika njihovog finansiranja

Od procene Zakona SPN/BFT iz 2018. godine Saveta Evrope 5. Direktiva EU o SPN/BFT proširila je tipove subjekata koji podležu zahtevima zakona o SPP/BFT tako da obuhvataju i:

- svako drugo lice koje se obavezuje da će, neposredno ili preko drugih lica sa kojima je drugo lice u srodstvu, pružiti materijalnu pomoć, pomoć ili savete u vezi sa poreskim pitanjima kao osnovnu poslovnu ili profesionalnu delatnost;
- agenti za nekretnine uključeni kada djeluju kao posrednici u davanju nepokretnosti u zakup, ali samo u vezi sa transakcijama za koje mesečna zakupnina iznosi 10.000 eura ili više;
- angažovni ponuđači koji se bave uslugama razmene između virtuelnih i stvarnih valuta;
- ponuđači portfolio staratelja;
- lica koja trguju ili posreduju u prometu umetničkih dela, uključujući i kada to rade umetničke galerije i aukcijske kuće, kod kojih vrednost transakcije ili serije transakcija iznosi 10.000 evra ili više;
- lica koja skladište, trguju ili posreduju u prometu umetničkih dela kada se to obavlja iz slobodnih luka, gde vrednost transakcije ili serije transakcija iznosi 10.000 evra ili više;

Takođe, FATF je dodao ponuđaće usluga virtuelne imovine (VASP) u zahtevima SPN/BFT.

Preporuka 2 – Nacionalna saradnja i koordinacija

Kriterijum 2.4 – U vezi sa ovom tačkom u vezi sa sprovođenjem ciljanih finansijskih sankcija u vezi sa finansiranjem terorizma i širenjem oružja za masovno uništenje zahteva se od Ministarstva spoljnih poslova i dijaspore koje je nadležno za koordinaciju sprovođenja srodnih sankcija u vezi sa FP (u skladu sa Zakonom br. 03/L-183 o sprovođenju međunarodnih sankcija) da intenzivira saradnju i koordinaciju aktivnosti, uključujući Komisiju za kontrolu prometa strateških roba, Ministarstva pravde, Ministarstva finansija, rada i transfera i Nacionalnog koordinatora za borbu protiv privrednog kriminala, kao i srodni mehanizmi u oblasti borbe protiv terorizma i integrisanog upravljanja granicom. U ovoj oblasti, ocenjivači su smatrali da bi usvajanje Nacrta zakona za sprovođenje međunarodnih ciljanih finansijskih sankcija pokrilo nedostatke u ovoj saradnji i nedostajuću nacionalnu koordinaciju.

Kako bi odgovorili na ovu preporuku, lokalni organi su usvojili Zakon br. 08/L-146 o sprovođenju međunarodnih ciljanih finansijskih sankcija koji je doneo neophodne izmene za adresiranje preporuke u vezi sa nedostatkom nacionalne saradnje i koordinacije u vezi sa sprovođenjem ciljanih finansijskih sankcija u vezi sa finansiranjem terorizma i širenjem oružja masovnog uništenja. Pored toga, Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore je Odlukom br. Ref. 360/2022 od 24.10.2022. godine formirala je Međuinstitucionalnu radnu grupu za koordinaciju sprovođenja međunarodnih sankcija.

Preporuka 3 – Pranje novca

U vezi sa ovom preporukom treba istaći identifikovani nedostatak koji se odnosi na krivično delo manipulacije tržištem koje nije obuhvaćeno kao osnovno krivično delo u vezi sa pranjem novca u Krivičnom zakoniku Kosova, pa se to odražava i u Zakonu o SPN/ BFT . Takođe, u pogledu krivične odgovornosti pravnih lica, postoji potreba za usklađivanjem Zakona o SPN/BFT i KZ ili i Zakona o krivičnoj odgovornosti pravnih lica za krivična dela u odnosu na standard znanja koji se primenjuje u slučaju dela PN.

Krivično delo pranja novca i finansiranja terorizma opisano u članu 56. i 57. Zakona o SPN/BFT bili su u isključivoj nadležnosti Specijalnog tužilaštva Republike Kosovo, ustanovljenog Zakonom br. 03/L-052 o Specijalnom tužilaštvu Republike Kosovo, što podrazumeva da ovo tužilaštvo nadgleda sve istrage PN koje su preduzeli organi za sprovođenje zakona.

S tim u vezi, Izveštaj o proceni PECK-II je utvrdio da je Kosovo postiglo samo umeren nivo efikasnosti za AM.7, što znači da su karakteristike efikasnog sistema za istragu, krivično gonjenje i kažnjavanje PN postignute samo do određenog stepena i da su potrebna poboljšanja. Umeren učinak kosovskih vlasti u efikasnoj istrazi i krivičnom gonjenju pranja novca se u velikoj meri pripisuje slučajevima koja su direktno povezana sa radom SPRK.

U maju 2021. godine, u okviru PECK III, pripremljen je tehnički dokument pod nazivom „Pregled isključive nadležnosti Specijalnog tužilaštva za krivično gonjenje pranja novca“, koji predstavlja analizu delokruga i primene u praksi isključive nadležnosti Specijalnog tužilaštva na Kosovu za istragu i krivično gonjenje krivičnih dela pranja novca (PN) na Kosovu.

U uvodnom delu, dokument rezimira gde i kako je krivično delo pranje novca inkriminisano u kosovskom zakonodavstvu i koji su Agencija za sprovođenje zakona i tužilački organi uključeni u istragu i gonjenje ovog krivičnog dela. Nakon toga se razrađuju relevantni standardi FATF u ovoj oblasti, što u stvari znači Preporuke 3, 30 i 31 kao i Neposredan ishod 7 zajedno sa opštim zaključcima koji su doneti i nalazima procenitelja PECK-II u vezi sa ovim standardima. Posebno poglavlje naglašava nalaze procenitelja u 2018. god. u vezi sa delotvornom krivičnom istragom i krivičnom gonjenjem slučajeva PN, sa posebnom pažnjom na analizu krivične statistike i identifikaciju značajnog broja predmeta prikupljenih u slučajevima PN u STRK.

Zatim, ovaj dokument takođe analizira različite faktore koji su mogli da dovedu do ovog učinka STRK-a u ovoj oblasti, uključujući pitanja osoblja, povećano radno opterećenje i druge faktore, kao što su mnogo veći od uobičajenih standarda za dokaze koje primenjuje STRK, takođe kao što je predstavljena lista preporučenih radnji, koja se uglavnom sastoji od izmena pojedinih delova Zakona o SPN/BPFT i Zakona o STRK u cilju pojednostavljivanja i usklađivanja postojećeg zakonskog okvira i na taj način ostvarivanja ciljeva koji su prvobitno definisani od strane GI od PECK II.

Kao rezultat ove situacije, Skupština Kosova je 26. oktobra 2023. usvojila Zakon br. 08/L-168 proglašen Ukazom br. DL-181/2023, od 15.11.2023. predsednika Republike Kosovo. Ovaj zakon je objavljen u Službenom listu 23. novembra 2023. godine i stupio je na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Stupanjem na snagu ovog zakona dolazi do izmena postojećeg zakonskog okvira u pogledu nadležnosti za ispitivanje krivičnog dela pranje novca.

Prema Zakonu br. 08/L-168, Specijalno tužilaštvo ima posebnu nadležnost nad „krivičnim delima protiv ustavnog poretka i bezbednosti Republike Kosovo“, što je u vezi sa poglavljem XIV Krivičnog zakonika, koje uključuje krivična dela povezanaza sa terorizmom.

Što se tiče krivičnog dela pranje novca, Specijalno tužilaštvo je nadležno za krivično delo pranje novca počinjeno zajedno sa [drugim] „krivičnim delima koja su u nadležnosti Specijalnog tužilaštva, bez obzira na iznos ili korist“. Takođe, Specijalno tužilaštvo je nadležno i za krivično delo pranje novca, počinjeno „kao jedno krivično delo, ako je vrednost iznosa ili koristi u iznosu od petsto hiljada (500.000) evra ili više“.

Preporuka 4 – Konfiskacija i privremene mere

Prema proceniteljima, iako je pravni okvir koji se odnosi na oduzimanje i privremene mere u skladu sa većinom kriterijuma, postoji veliki broj kriterijuma koji nisu ispunjeni, uključujući

zahtev za identifikaciju i praćenje imovine i zahtev za preduzimanje koraka za sprečavanje ili poništene radnje koje ugrožavaju zamrzavanje imovine ili konfiskaciju ili vraćanje imovine koja je predmet konfiskacije. Takođe, prema njima, nejasno je u kojoj meri je moguće oduzeti imovinu u vezi sa finansiranjem terorista ili terorističkih organizacija bez ikakve konkretne veze sa terorističkim aktom. Štaviše, postoji niz nedoslednih procedura za privremene mere, što stvara konfuziju u njihovoj praktičnoj primeni. Stoga su zatražene izmene relevantnog zakonodavstva kako bi se adresirali ovi nedostaci.

U cilju otklanjanja ovih nedostataka, lokalne vlasti su preduzele niz inicijativa za zakonodavne izmene koje su rezultirale usvajanjem Krivičnog zakonika Republike Kosovo br.06/L-074. Zakonika o krivičnom postupku br. 08/L-032 i Zakona br. 06/L-087 o proširenim ovlašćenjima za konfiskaciju imovine.

Što se tiče krivičnog dela pranja novca kao jedinog na Kosovu, nakon perioda procene od strane stručnjaka, bila su dva uspešna slučaja, gde je STRK preduzelo progresivne korake u ovom pravcu. To je dokazano u slučaju PPS. broj 37/17, od 28.12.2017.godine, gde je podignuta optužnica za krivično delo pranje novca, samostalno, odnosno bez osnovnog krivičnog dela. Ovaj predmet zaslužuje posebnu pažnju jer se radi o optužnici podignutoj samo za krivično delo pranje novca, samo po sebi, odnosno bez osnovnog krivičnog dela. A, ovo je važno i dobilo je još više pažnje jer je i ranije bilo otpora da li se takva optužnica može podići bez krivičnog dela.

Drugi slučaj se odnosi na optužnicu koju je podiglo STRK, pod referencom PPS. br. 33/2020, od 31.01.2022, gde je podignuta optužnica protiv okrivljenog, P.K, zbog krivičnog dela pranje novca iz člana 302 KZRK, u vezi sa članom 56. stav 1. tačka 1.5 i stav 3. tačka 3.1. Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv terorizma.

Treba promovisati preduzimanje sistematskih mera za samostalnu istragu i gonjenje krivičnog dela pranja novca, bez potrebe za krivičnim gonjenjem srodnih krivičnih dela, na osnovu novije sudske prakse, kao i ako se proceni da je potrebno razjasniti definicije kao što su kriminalne ili druge aktivnosti, uprkos činjenici da važeći zakon u odredbama objedinjuje i pojašnjava ova pitanja, moći će da se preispitaju ukoliko postoji potreba za daljim tretmanom.

Preporuka 5 – Krivično delo finansiranja terorizma

Izveštaj o proceni navodi probleme u vezi sa dvostrukom kriminalizacijom finansiranja terorizma (FT); problemi koji se odnose na inkriminisanje različitih terorističkih krivičnih dela uključenih u devet ugovora u dodacima Konvencije Ujedinjenih nacija o FT iz razloga što nisu u potpunosti obuhvaćena sva ova krivična dela kao terorizam, uglavnom u vezi sa namernim elementom i nedostatkom inkriminisanja u potpunosti za finansiranje pojedinaca koji se

pridružuju, učestvuju u zonama sukoba, guraju druge i pružaju logističku podršku (koji su izbačeni iz okvira kršenja FT. Izveštaj o proceni napominje da predloženi novi nacrt Krivičnog zakonika sadrži delokrug definicije terorizma, terorističkog akta ili terorističkog dela važećeg Krivičnog zakonika. Istovremeno, predložena odredba za olakšavanje terorizma, proširujući delokrug krivičnog dela (o čemu se govori u nastavku pod relevantnim kriterijumom), još uvek ne rešava navedene nedostatke. Stoga je neophodno obezbediti da nove izmene Krivičnog zakonika adresiraju ove nedostatke.

Krivični zakonik br. 06/L-074 Republike Kosovo u odredbama definisanim u članovima 114-139 tretirao je pitanja preporučenim za poboljšanje i sada definicije sa novim zakonskim odredbama uključuju terorizam, terorističko delovanje ili teroristički akt, terorista, teroristička grupa, strukturirana grupa, fondovi i finansijski resursi. Dalje, izvršenje terorističkog akta, pomoć u izvršenju terorizma, omogućavanje i finansiranje izvršenja terorizma, refgrutacija za terorizam, obuka za terorizam, podsticanje na izvršenje terorističkih akata, prikrivanje ili neobaveštavanje terorista ili terorističkih grupa, Organizovanje i učešće se takođe bavi: u terorističkoj grupi, putovanjem u cilju terorizma i pripremanjem terorističkih akata ili krivičnih dela protiv ustavnog poretka i bezbednosti Republike Kosovo.

Preporuka 6 – Ciljane finansijske sankcije u vezi sa terorizmom i finansiranjem terorizma

Prema međunarodnim standardima Radne grupe za finansijsku akciju (TFFF) za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, posebno preporuka 6 definiše specifične finansijske sankcije u vezi sa terorizmom i finansiranjem terorizma, u kom slučaju zemlje moraju sprovesti posebne finansijske sankcije, u skladu sa rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, koje se odnose na sprečavanje i napade terorizma i njegovo finansiranje. Rezolucije zahtevaju od zemalja da zamrznu sredstva ili drugu imovinu bez odlaganja i da obezbede da sredstva ili druga imovina ne budu stavljena na raspolaganje, direktno ili indirektno, ili u korist bilo koje osobe ili entiteta:

- utvrđeno od strane Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija ili pod njegovim ovlašćenjem u skladu sa Poglavljem VII Povelje Ujedinjenih nacija, uključujući u skladu sa rezolucijom 1267 (1999) i rezolucijama koje su sledovale, ili
- proglašena od strane te zemlje u skladu sa Rezolucijom 1373 (2001).

Na Kosovu se ovim pitanjem u izvesnoj meri bavi Zakon br. 03/L-183 o sprovođenju međunarodnih sankcija (SMS), međutim, bilo je određenih nedostataka u tom pogledu, posebno u pogledu finansijskih sankcija koje se odnose na terorizam, finansiranje terorizma i širenje oružja za masovno uništenje, koje treba da se pozabave u vezi sa zamrzavanjem sredstava ili druge imovine i - preduzimanjem mera - u odnosu na osobe koje je najavio Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija kako je utvrđeno relevantnim rezolucijama.

Zakon o međunarodnim sankcijama nije odredio nadležni organ koji je u stanju da odmah utvrdi da li postoje razumni razlozi ili razumna osnova za sumnju ili verovanje da je neko lice ili entitet terorista, teroristička organizacija ili lice povezano sa teroristima; sredstva ili druga imovina u vezi sa terorizmom podležu odmah procesu zamrzavanja nakon što se utvrdi da takva razumna osnova postoji; a zamrzavanje sredstava i druge imovine se vrši bez prethodne najave uključenih strana.

Prema tehničkom dokumentu za pravno mišljenje o revidiranju Zakona br. 03/L-196 o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma na Kosovu koji su pripremili stručnjaci Saveta Evrope⁴ u okviru projekta PECK, kosovskog režima za sprovođenje Preporuke 6 TFVF-a iz 2012. godine i relevantnih Rezolucija Saveta bezbednosti organizacije Ujedinjenih nacija (RSBUN) koji zahteva od zemalja da zamrznju terorističku imovinu bez odlaganja i zabrane da sredstva i druge resurse (uključujući finansijske usluge) stave na raspolaganje određenim licima i entitetima nije potpun i postoji neusaglašenost sa dotičnim standardima. Isto tako, izveštaj o proceni PECK II iz 2018. godine potvrđuje da Kosovo nije u skladu sa preporukom 6 i 7 TFVF-a. Zakon o SMS uspostavlja osnov za sprovođenje „međunarodnih sankcija“, definisanih kao „ograničenja i obaveze utvrđene rezolucijama, konvencijama, sporazumima, deklaracijama ili bilo kojim aktom Organizacije Ujedinjenih nacija ili bilo koje druge međunarodne organizacije“ privredne, finansijske, političke, komunikacione prirode i javnosti (stav (1.2) člana 2). Iako nema posebnog pozivanja na „zamrzavanje“ ili „zabranu davanja sredstava ili druge imovine u korist određenih lica ili entiteta⁵“, oni mogu biti obuhvaćeni definicijom „finansijskih sankcija“ (stav (1.4) čl. 2 Zakona o SMS): „ograničenja prava subjekata, na koje se primenjuju međunarodne sankcije, da upravljaju, koriste ili raspolazu novcem, hartijama od vrednosti, robom, drugom imovinom i imovinskim pravima; ograničenja plaćanja za subjekte protiv kojih se primenjuju međunarodne sankcije; druga ograničenja finansijske delatnosti“. Međutim, prema ovom pravnom mišljenju, postoji nekoliko problema sa Zakonom o SMS, između ostalih:

- Zakon o SMS se oslanja na odluku Vlade o njegovoj primeni koja nije doneta;
- Nedostaje mehanizam za identifikaciju ciljanih lica i entiteta za uvrštavanje na listu na osnovu kriterijuma za određivanje utvrđenih u rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (UNSCR - 1267/2001 i rezolucija koje su ga nasledile) i da podnosi zahteve za spiskove lica i entiteta nadležnim komitet za sankcije u okviru UN;
- Ne pruža mehanizam za identifikaciju ciljanih lica i entiteta za uvrštavanje na listu, na osnovu kriterijuma utvrđivanja definisanih u Rezoluciji 1373/2001, kao i za njihovo određivanje u skladu sa ovom Rezolucijom.

⁴ Giuseppe Lombardo dhe Herbert Zammit LaFerla ECCU-PECK-eng-3/2015

⁵ Rečnik preporuka TFVF, definicija „ciljanih finansijskih sankcija“.

- Ne predviđa ovlašćenja ili mehanizme i procedure za preispitivanje i sprovođenje akcija pokrenutih u okviru mehanizama zamrzavanja drugih zemalja u skladu sa Rezolucijom 1373;
- Nije jasno da li će „finansijske sankcije“ pokriti sve slučajeve koje predviđa TFVF.

U nedostatku ovih zakonskih odredbi u Zakonu o SMS, organima za sprovođenje zakona nije na raspolaganju mehanizam za zamrzavanje sredstava ili druge imovine bez odlaganja kako je to utvrđeno rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, što su uslovi koji bi trebalo tretirati drugačije od konvencionalnog načina koji je definisan Krivičnim zakonikom i Zakonikom o krivičnom postupku. Dakle, imajući u vidu da način zamrzavanja sredstava ili druge imovine bez odlaganja definisan rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija nije definisan Zakonom o SMS, to predstavlja poteškoće u njegovom sprovođenju..

Po ovom pitanju i adresiranju preporuke 6 i 7 TFVF-a, Ministarstvo nadležno za spoljne poslove izradilo je Koncept dokumenta za usklađivanje domaćeg pravnog okvira za međunarodne sankcije u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima i nakon usvajanja ovog Koncept dokumenta je formirana radna grupa za izradu nacrtu zakona za sprovođenje ciljanih međunarodnih finansijskih sankcija. Kako bi odgovorili na ovu preporuku, lokalne vlasti su usvojile Zakon br. 08/L-146 o sprovođenju međunarodnih ciljanih finansijskih sankcija koji je doneo neophodne izmene za adresiranje preporuka i sprovođenje ciljanih finansijskih sankcija u vezi sa terorizmom i finansiranjem terorizma. Pored toga, Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore je Odlukom br. Ref. 360/2022 od 24.10.2022. godine formirala Međuinstitucionalnu radnu grupu za koordinaciju sprovođenja međunarodnih sankcija.

Ovaj zakon reguliše način uvrštavanja, sprovođenja i uklanjanja sa liste lica utvrđenih u vezi sa međunarodnim finansijskim sankcijama usmerenim na Republiku Kosovo i koje se odnose na sprovođenje međunarodnih finansijskih sankcija usmerenih u vezi sa borbom protiv terorizma i širenja oružja za masovno uništenje, razvoj i jačanje demokratije, vladavine prava i postizanje drugih ciljeva u skladu sa međunarodnim pravom, prema Rezolucijama Saveta bezbednosti Organizacije Ujedinjenih nacija usvojenim na osnovu poglavlja VII UN, aktima Evropske unije, odlukama drugih međunarodnih organizacija u kojima je Republika Kosovo član ili koja ih sprovodi, kao i po drugim osnovama u skladu sa međunarodnim pravom.

Zakon sadrži opšte odredbe koje se odnose na svrhu, delokrug i definicije, tretira liste imenovanih lica i postupcima za imenovanje.

Konsolidovana lista sankcija Saveta bezbednosti Organizacije Ujedinjenih nacija (SBUN) se bez odlaganja objavljuje na sajtu FOJ-K, koja potom odmah obaveštava nadležne organe definisane zakonom o svim izmenama na listi, kao i subjekti izveštavanja i druge institucije za koje se smatra da je potrebno da budu obavešteni.

Takođe tretira pitanja u vezi sa prodlozima državnih organa za stavljanje lica na lokalnu listu, predloga za otklanjanje sa liste navedenih na listama Saveta bezbednosti Organizacije Ujedinjenih nacija i lica označenih na domaćim listama.

Zahtevi za direktno izveštavanje, gde se od osoba koje izveštavaju zahteva da imaju i sprovode politike i procedure kako bi utvrdile da li su njihovi klijenti određene osobe. Ukoliko subjekat koji izveštava utvrdi da ima poslovni odnos sa određenim licem, mora odmah da zamrzne imovinu određene osobe i bez prethodnog obaveštenja ili zakonskog uputstva nadležnog organa ili suda, odmah prijavi detalje radnje u FOJ-K. Imovine koje će se zamrznuti iz stava 2. ovog člana ne obuhvataju samo imovine koja su direktno u vlasništvu ili pod kontrolom određene osobe ili subjekta, već i one fondove ili druga sredstva koja su u celosti ili zajednički ili kontrolisana direktno ili indirektno od strane određenog lica ili subjekta. .

FOJ-K uređuje način izveštavanja iz uslova za neposredno izveštavanje.

Takođe tretira zabranama stavljanja na raspolaganje i zamrzavanja imovine, ukidanjem odluke o zamrzavanju imovine. Zakon tretira sudske postupke za odluke o listiranju, utvrđuje kazne za prekršaje i nadzornu nadležnost za MSP, druge organe i FOJ-K.

Preporuka 7 – Ciljane finansijske sankcije u vezi sa širenjem

Preporuka 7 FATF bavi se specifičnim finansijskim sankcijama u vezi sa širenjem oružja za masovno uništenje. Prema ovoj preporuci, zemlje treba da sprovode konkretne finansijske sankcije u skladu sa rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija u vezi sa sprečavanjem, udarom, suzbijanjem i odvrćanjem od širenja oružja za masovno uništenje i njegovog finansiranja. Ove rezolucije zahtevaju od zemalja da odmah zamrznju sredstva ili drugu imovinu i da obezbede da nikakva sredstva ili druga imovina ne budu dostupna, direktno ili indirektno, za ili u korist bilo koje osobe ili entiteta proglašenog ovim rezolucijama, ili pod ovlašćenjem Ujedinjenih nacija Saveta bezbednosti, na osnovu poglavlja VII Povelje Ujedinjenih nacija.

Po ovom pitanju i adresiranju preporuke 7 FATF-a, Ministarstvo nadležno za spoljne poslove izradilo je Koncept dokument o usklađivanju domaćeg pravnog okvira za međunarodne sankcije sa ciljem usaglašavanja sa međunarodnim standardima i nakon usvajanja ovog Koncepta dokumenta formirala je grupu koja radi na izradi zakona o sprovođenju ciljanih međunarodnih finansijskih sankcija, gde se očekuje da se ovaj zakon uputi na usvajanje Vladi, a potom i na usvajanje u Skupštinu, u kom slučaju bi ova oblast bila usaglašena sa međunarodnim standarda FATF-a i EU -a.

Kako bi adresirali ovu preporuku, lokalne vlasti su usvojile Zakon br. 08/L-146 o sprovođenju međunarodnih ciljanih finansijskih sankcija koji je doneo neophodne izmene za adresiranje

preporuke i sprovođenje ciljanih finansijskih sankcija u vezi sa širenjem . Pored toga, Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore je Odlukom br. Ref. 360/2022 od 24.10.2022. godine formirala Međuinstitucionalnu radnu grupu za koordinaciju sprovođenja međunarodnih sankcija.

Ovaj zakon reguliše način listiranja, sprovođenja i brisanja lica utvrđenih u vezi sa međunarodnim ciljanim finansijskim sankcijama u Republici Kosovo i koje se odnose na sprovođenje ciljanih međunarodnih finansijskih sankcija u vezi sa borbom protiv terorizma i širenja oružja za masovno uništenje, razvoj i jačanje demokratije, vladavine prava i postizanje drugih ciljeva u skladu sa međunarodnim pravom, prema Rezolucijama Saveta bezbednosti Organizacije Ujedinjenih nacija usvojenim na osnovu poglavlja VII OUN, aktima Evropske unije, odlukama drugih međunarodnih organizacija u kojima je Republika Kosovo član ili koja ih sprovodi, kao i po drugim osnovama u skladu sa međunarodnim pravom.

Za više jasnoće o odredbama Zakona br. 08/L-146 o sprovođenju međunarodnih ciljanih finansijskih sankcija, pojašnjenje je dato u Preporuci 6 gore u ovom dokumentu i isto važi i za ovu Preporuku.

Preporuka 8 – Neprofitne organizacije (NPO)

Preporuka 8 FATF-a podstiče države da preispitaju adekvatnost zakona i propisa kako bi osigurale da terorističke organizacije koje se maskiraju kao legitimne entitete ne mogu zloupotrebiti NVO; da koriste pravna lica kao kanale za finansiranje terorizma, uključujući i sa namerom da se izbegnu mere zamrzavanja imovine; i da prikrije ili skrene pažnju sa preusmeravanja sredstava namenjenih za legitimne svrhe terorističkim organizacijama.

Što se tiče zakonskih obaveza NVO na Kosovu u vezi sa sprečavanjem pranja novca i borbom protiv finansiranja terorizma, radna grupa će delovati u skladu sa zahtevima preporuke 8 FATF-a i nacionalnog izveštaja o proceni rizika i sektorskih procena za ovu oblast i će utvrditi u kojoj meri su nedostaci identifikovani u izveštajima o proceni i dalje relevantni u smislu promena koje je FATF uneo u Preporuku 8.

Što se tiče rizika finansiranja terorizma u NVO sektoru, imamo završenu procenu na regionalnom nivou i procenu pokrenutu na lokalnom nivou.

Na regionalnom nivou, kroz Zajednički program Saveta Evrope „Horizontalni instrument za Zapadni Balkan i Tursku“, izrađen je Tehnički dokument⁶ koji predstavlja Procenu rizika na regionalnom nivou u sektoru neprofitnih organizacija u Zapadnom Balkanu i Turskoj 2020/2021.

Prema ovom Dokumentu, konačni rezultati regionalnih faktora rizika pokazuju da su rizici od FT u sektoru NVO regiona koncentrisani samo u nekoliko ključnih oblasti, uprkos činjenici da su

⁶ <https://rm.coe.int/npo-rra-final-amended-250822-publishing/1680a7fb07>

identifikovani mnogi faktori rizika sa regionalnom dimenzijom. Verske/etničke/kulturne nevladine organizacije i finansiranje stranih nevladinih organizacija iz jurisdikcija visokog rizika ili iz neproverljivih izvora predstavljaju glavne rizične oblasti za region, pri čemu analize snažno sugerišu da obe predstavljaju veoma visok rizik. Nadalje, uočeno je da humanitarne, dobrotvorne i humanitarne nevladine organizacije predstavljaju značajnu, ali nešto manje značajnu prijetnju finansiranju terorizma za region. Dok analiza daje sigurnost da postoji manji rizik od finansiranja terorizma tamo gde NVO u regionu finansiraju zajednice dijaspora.

Dalje, na lokalnom nivou se razvija procena rizika ovog sektora za FT i Finansijsko-obaveštajnu jedinicu kao nosioca ovog procesa Odlukom FIUAD-a: 73/2023 od 14.02.2023. formirana je Radna grupa za sektorsku procjenu rizika finansiranja terorizma i srodnih akata u Sektoru nevladinih/neprofitnih organizacija, koja grupa će analizirati, ocijeniti i izraditi izvještaj o rizicima u ovom sektoru nevladinih organizacija.

Preporuka 9 – Zakoni o poverljivosti za finansijske institucije

Zakoni o tajnosti za finansijske institucije U ovom trenutku, Kosovo je ocenjeno kao da je uglavnom u skladu sa preporukom 9, pa se, u okviru zakonskih odredbi, ne preporučuje nikakva dodatna radnja. U vezi sa ovom tačkom, može se uputiti preporuka da se pojačaju odredbe u vezi sa informacijama potrebnim za stratešku analizu SPN/BFT koju sprovodi FOJ-K, tako da ih mogu obezbediti drugi organi kako je preporučeno u izvještaju o proceni za 2018. godinu.

Preporuka 10 – Dužna pažnja klijenata

Izveštaj o proceni navodi niz pitanja u vezi sa ovom preporukom, koja su predstavljena u nastavku podeljena po temi na koju se odnose i po znaku pravnog instrumenta koji bi trebalo promeniti (oba označena radi lakšeg snalaženja). Metodologija FATF-a je jasno stavila do znanja da se većina ovih zahteva može sprovoditi kroz podzakonske akte ili druge primenljive načine. Iako bi ova sredstva, u principu, koji ispravljaju ove nedostatke sekundarnim zakonodavstvom, mogli biti dovoljni, mora se razumeti specifičan okvir Kosova, gde su zahtevi Dužne pažnje o klijentima (DPK) posebno regulisani zakonom o SPN/BFT, stoga mogućnost uvođenja novih zahteva kroz podzakonske akte može biti ograničen

Kada je potrebna DPK

Zakon o SPN/BFT ne zahteva od banaka i drugih finansijskih institucija da preduzmu sve primenljive mere u vezi sa dužnom pažnjom klijenta (za razliku od samo identifikacije i provere identiteta klijenta) u slučaju: a) transakcija u slučaju iznad utvrđenog praga od 10.000 evra koji se ne obavljaju u gotovini i b) transakcije koje se obavljaju putem transfera i sprovode se preko drugih institucija osim banke.

Predloženi amandman

Amandman zakona o SPN/BFT (stav 2 člana 19)

Mere DPK-a potrebne za sve klijente:

- i) Zahtev za korišćenje pouzdanih i nezavisnih izvornih dokumenata, podataka ili informacija nije jasno definisan.
- ii) Zahtev za verifikaciju ovlašćenja bilo kog lica, koje tvrdi da deluje u ime klijenta, ne pokriva situacije u kojima izveštavajući subjekti:
 - a) stupa u odnose sa licima koja deluju u ime klijenta van okvira obavljanja transakcija; i
 - b) bave se pravnim licima osim budžetskih organizacija, NO-ja evladinih organizacija ili političkih subjekata, kao i pravnim sporazumima;
- iii) odredba za uspostavljanje stvarnog vlasništva nije u skladu sa zahtevom za subjekte koji izveštavaju da:
 - a) koristiti relevantne informacije ili podatke iz pouzdanog izvora kada se preduzmu razumni koraci radi verifikaciju identiteta i stvarnog vlasnika i
 - b) preduzimati takve mere u situacijama koje se ne smatraju visokorizičnim;
- iv) odredba za uspostavljanje stvarnog vlasništva nije u skladu sa zahtevom za subjekte koji izveštavaju da:

Predložene radnje/amandmani su predstavljeni u nastavku:

Predloženi amandman

- Izrada vodiča za odgovarajuću brigu o klijentima:
- Izmena-dopuna Zakona o SPN/BFT: stav 7 člana 19 i dr.

Posebne mere DPK potrebne za pravna lica i pravne ugovore

- i) Od subjekata koji podnose izveštaj ne zahteva se da razumeju vlasničku i kontrolnu strukturu klijenata u situacijama koje se ne smatraju visokim rizikom;
- ii) Nema zahteva za dobijanje informacija u vezi sa glavnim mestom poslovanja ili pravnim aranžmanom lica ako se razlikuje od adrese registrovane kancelarije;
- iii) Ne postoji zahtev za utvrđivanje identiteta relevantnog fizičkog lica, koje se nalazi na poziciji višeg rukovodećeg službenika, u slučajevima kada nijedno fizičko lice nije identifikovano prema definiciji stvarnog vlasnika;
- iv) Korisnici pravnih ugovora identifikovani određenim karakteristikama nisu definisani kao stvarni vlasnici.

Predloženi amandman:

- Izmena-dopuna zakona o SPN/BFT: stav 2 člana 19, stav 3.2 i 4 člana 19 itd.

U vezi sa specifičnim merama KDK koje su potrebne za pravna lica i pravne sporazume, FOJ-K za rešavanje pitanja koja su pokrenuta iznad, FOJ-K je sastavila Administrativno uputstvo MF (FIU-K) 01/2021 za pravnog vlasnika za subjekte koji izveštavaju. Međutim, izmena i dopuna zakona o SPN/BFT u stavu 2 člana 19, stavovi 3.2 i 4 člana 19 ostaju relevantni i neophodni u ciljudresiranja ove preporuke. Dok se pitanje stvarnog vlasništva nastavlja rešavati Predlogom zakona o stvarnom vlasništvu.

DPK za korisnike polisa životnog osiguranja

- i) Odredbe za korisnike polisa životnog osiguranja ne zahtevaju od subjekata koji izveštavaju da:
 - a) preduzme relevantne radnje, čim je korisnik identifikovan ili utvrđen; i
 - b) kada je korisnik identifikovan kao imenovani pravni sporazum, registrovati naziv sporazuma,
- ii) subjekti koji izveštavaju nisu obavezni da uključe korisnika polise životnog osiguranja kao važnog faktora relevantnog rizika u određivanju da li su mere pojačane DPK sprovedene .

Predloženi amandman:

Izmena i dopuna Zakona o SPN/BFT

Vreme verifikacije

- i) U situacijama koje se ne smatraju visokorizičnim, nije uspostavljen zahtev da se proveri identitet stvarnog vlasnika pre ili tokom uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcija za povremene klijente;
- ii) Od subjekata koji izveštavaju ne zahteva se da usvoje procedure upravljanja rizikom u vezi sa uslovima pod kojima klijent može koristiti poslovni odnos pre verifikacije.

Predloženi amandman

Izmena i dopuna zakona o SPN/BFT

Postojeći klijenti

Ne postoji zahtev da se izvrši DPK na postojećim klijentima s obzirom na to da li su i kada su mere DPK preduzete ranije i kontabilnost primljenih podataka.

Predloženi amandman

Izmena Zakona o SPN/BFT ili revidiranje Uredbe Centralne banke o SPN/BFT.

Pristup zasnovan na riziku:

- i) Zahtevi za obavljanje KDK gde su rizici PN/TF nisu jasno definisani;
- ii) Elementi i preduslovi za omogućavanje pojednostavljenog KDK nisu jasno definisani.

Predloženi amandman

Izmena i dopuna Zakona o SPN/BFT ili revidiranje Uredbe Centralne banke o SPN/BFT u vezi sa pristupom zasnovanim na riziku.

Neuspeh da se na zadovoljavajući način završi KDK

Ne postoje jasni zahtevi u vezi sa subjektima koji izveštavaju da ne otvore račun, komercijalni poslovni odnos ili ne izvrše transakciju, ili da prekinu poslovni odnos kad god nisu u mogućnosti da ispoštuju sve relevantne mere KDK.

Predloženi amandman

Izmena-dopuna Zakona o SPN/BFT u vezi sa nezadovoljavajućim završetkom KDK.

KDK i otkrivanje

Odredbe koje sprečavaju otkrivanje klijenata nisu dostupne.

Važeći zakoni ne predviđaju da, u slučajevima kada subjekti koji prijavljuju sumnju na PN/FT i razumno veruju da će sprovođenje postupka DPK otkriti klijenta, treba im dozvoliti da ne nastave sa postupkom DPK, a umesto toga ćete biti zatražio da popuni RTD.

Predloženi amandman

Izmena-dopuna zakona o SPN/BFT za KDK i objavljivanje informacija

Važno je napomenuti da je 5. Direktiva proširila zabranu vođenja anonimnih računa i knjižica (postoje u kosovskom zakonodavstvu), kao i anonimnih sefova, što može zahtevati izmene zakona.

Treba promovisati upotrebu novih tehnologija u procesu identifikacije i verifikacije u cilju dobijanja adekvatnih i tačnih podataka za identifikaciju kupaca, na osnovu postojećeg pravnog okvira i međunarodnih standarda u ovoj oblasti koji su napredovali.

Preporuka 11 – Očuvanje podataka

Što se tiče preporuke 11, Kosovo je uglavnom u skladu, ono što se preporučuje u pogledu postizanja pune usklađenosti se odnosi na kriterijum (11.2) i odnosi se na proširenje delokruga člana 20. Zakona o SPN/BFT, gde se izveštavanje subjekti, pored toga, dužni su da čuvaju sve podatke dobijene merama KDK, kao i da čuvaju sve analize preduzete u vezi sa transakcijama predmeta, osim onih definisanih članom 25. Zakona o SPN/BFT (kao dok je period zadržavanja definisan „najmanje poslednjih 5 godina nakon prestanka poslovnog odnosa“).

Preporuka 12 – Politički eksponirana lica

Da bi se postigla usklađenost sa ovom preporukom u Zakonu o SPN/BFT, treba definisati obavezu prema kriterijumu (12.1) gde bi od subjekata koji izveštavaju trebalo zahtevati da uspostave sisteme upravljanja rizikom kako bi utvrdili da li klijent ili stvarni vlasnik je PEP. Ovo se može adresirati izmenama i dopunama Zakona o SPN/BFT ili podzakonskim aktima. Pojasniti obim i obuhvat mera koje treba sprovesti u odnosu na članove porodice i bliske saradnike PEP-a prema kriterijumu (12.3); i obezbediti da se utvrđivanje da li je korisnik i/ili, gde je potrebno, stvarni vlasnik korisnika PEP mora da se desi najkasnije u trenutku plaćanja (kriterijum 12.4) kroz podzakonske akte ili obavezujuća uputstva.

Preporuka 13 – Korespondentna banka

Kosovo je uglavnom u skladu sa Preporukom 13, za ovu preporuku (kriterijum 13.1 i kriterijum 13.2) potrebno je da zakon o SPN/BFT takođe pokrije odnose između drugih finansijskih institucija, ne samo banaka, kao i definiciju šel banke određeni elementi definicije FATF-a (kriterijum 13.3), odnosno nedostatak fizičkog prisustva u zemlji u kojoj banka ima dozvolu (za

razliku od toga da je samo registrovana) i nedostatak povezanosti sa regulisanom finansijskom grupom koja je predmet efektivne konsolidovane supervizije (za razliku od neefikasnog i/ili nekonsolidovanog nadzora).

Preporuka 14 – Usluge transfera novca ili valute

Što se tiče ove preporuke, Kosovo je u skladu, pošto su ispunjeni svi kriterijumi koji definišu zahteve u pogledu usluga transfera novca ili vrednosti, tako da nema potrebe za bilo kakvim izmenama.

Preporuka 15 – Nove tehnologije

Isto tako, za preporuku 15, Kosovo je ocenjeno kao usklađeno. Međutim, od procene PECK-II u vezi sa SPN/BFT, FATF je promenio Preporuku 15.

U oktobru 2018, Radna grupa za finansijsku akciju (FATF) ažurirala je svoje preporuke za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma (SPN/BFT) kako bi proširila svoje zahteve na virtualne imovine (VA) i pružaoce usluga povezanih sa virtualnom imovinom (VASP). Ovo je uključivalo izmene postojećih zahteva Preporuke 15 (P.15). U junu 2019. FATF je usvojio napomenu za tumačenje Preporuke 15 (INR.15) kako bi razjasnio kako će se zahtevi iz P. 15 primeniti na VA i VASP.

P.15, sa izmenama i dopunama, sada zahteva da VASP budu regulisani za svrhe SPN/BFT, licencirani ili registrovani i da podležu efikasnim sistemima za praćenje ili nadzor. Dodatni zahtevi u vezi sa odgovorom nadzora na nepoštovanje (tj. primena sankcija), otkrivanje neovlašćenih aktivnosti i mere međunarodne saradnje u vezi sa VA i VASP moraju biti ispunjeni.

FATF je 2020. godine objavio smernice za primenu pristupa zasnovanog na riziku u regulaciji BPPN/BPFT za VA i VASP. Ovim vodičem su revidirane preporuke FATF-a o BPPN/BPFT kako bi se one odnosile na VA i VASP. Smernice identifikuju rizike finansijskog kriminala i pružaju preporuke za nadzor i nadzor MV i VASP. Shodno tome, ove smernice su ažurirane u oktobru 2021. (Uputstva FATF-a).

U maju 2023. Svetski ekonomski forum objavio je izveštaj o potrebama i izazovima u razvoju globalnog pristupa regulisanju kripto-imovine. Izveštaj razmatra različite regulatorne pristupe koje usvajaju različite jurisdikcije i izazove sa kojima se suočavaju u efikasnom nadzoru VA i VASP.

Na nivou Evropske unije, smernice FAFT-a o VA i VASP dopunjene su usvajanjem 5. Direktive protiv pranja novca. Ova Direktiva zahteva od država članica da nadgledaju upotrebu i promociju VA i VASP.

U Evropskoj uniji (EU) nadležnici država članica se očekuje da osiguraju da imaju procedure i procese za odobravanje i nadzor VASP-a. Ovo uključuje priznavanje i zahtev za registraciju postojećih VASP, obezbeđivanje da novi VASP završe zahtevani proces autorizacije i da se neovlašćeni VASP-ovi i aktivnosti u vezi sa VA otkriju i spreče.

Dana 31. maja 2023. godine, Evropska uprava za bankarstvo pokrenula je svoje konsultacije o novim smernicama za finansijske institucije i VASP o sprovođenju zahteva 5. Direktive o sprečavanju pranja novca.

Na nivou zemlje, Kosovo je započelo svoje napore da ponovo reguliše VA i VASP sa izradom Nacrta zakona 2022.god. Parlamentarna radna grupa (PWG) je odgovorna za nadgledanje i sponzorisanje izrade nacrta zakona za kasnije razmatranje iz parlamenta. PWG podržava dalji razvoj Nacrta zakona i cilj je da se Nacrt zakona finalizuje tako da odražava razumnu ravnotežu između podrške odgovornim inovacijama i efektivnog sprečavanja finansijskog kriminala.

Takođe, generalno, treba promovisati, a tamo gde je potrebno i moguće i primeniti upotrebu tehnoloških rešenja za naprednu analizu podataka koja pomažu u efikasnijem identifikovanju sumnjivih tipologija i transakcija.

Preporuka 16 – Elektronski transferi

Što se tiče elektronskih transfera u okviru važećeg zakonodavstva, Izveštaj o proceni usklađenosti sa međunarodnim standardima identifikovao je neke nedostatke.

Odredbe za elektronske transfere (kriterijum 16.1) ne zahtevaju da:

a) broj računa inicijatora koji prati elektronski transfer je posebno broj računa koji se koristi za obradu transakcije;

b) u nedostatku naloga za pokretanje, jedinstveni referentni broj:

b.1) odnosi se na određenu transakciju;

b.2) je onaj koji omogućava sledljivost transakcije; I

c) u odsustvu računa korisnika i kada se broj računa inicijatora koristi za obradu transakcije, jedinstveni referentni broj transakcije koji omogućava sledljivost transakcije prati elektronski transfer;

Isti nedostaci su relevantni i u pogledu regulisanja gomilu fajlova (batch file transfers) (kriterijum 16.2);

Informacije inicijatora o internim elektronskim transferima treba da budu dostupne drugim relevantnim organima, a nedostaci identifikovani u analizi za kriterijum 16.1 su relevantni za interne elektronske transfere (kriterijum 16.5);

Od finansijskih institucija koje nalažu nalog treba zahtevati da čuvaju prikupljene informacije o primaocu plaćanja u skladu sa Preporukom 11 (kriterijum 16.7) i zaustave izvršenje elektronskog transfera ako nije u skladu sa svim relevantnim zahtevima navedenim u kriterijumima 16.1 do 16.7 (kriterijum 16.8);

Nedostaci identifikovani u analizi za kriterijum 16.1 su važni u odnosu na posredničke finansijske institucije u prekograničnim elektronskim transferima (kriterijum 16.9);

Od posredničkih finansijskih institucija trebalo bi da se zahteva da preduzmu razumne mere, koje su u skladu sa direktnom obradom, da identifikuju prekogranične elektronske transfere koji ne sadrže potrebne informacije o nalogodavcu ili tražene informacije o primaocu plaćanja (kriterijum 16.11) i imaju politike i procedure zasnovane na riziku odrediti:

- a) kada trebaju da izvrše, odbiju ili obustave elektronski transfer koji ne sadrži tražene podatke o pokretaču ili korisniku; i
- b) odgovarajuće naknadne radnje (kriterijum 16.12);

Od finansijskih institucija korisnika treba tražiti da preduzmu razumne korake da identifikuju prekogranične elektronske transfere koji nemaju potrebne informacije o korisniku (kriterijum 16.13); održavaju proverene informacije o identitetu korisnika u skladu sa Preporukom 11 (kriterijum 16.14); i imaju politike i procedure zasnovane na riziku za određivanje: a) kada treba izvršiti, odbiti ili suspendovati elektronski transfer koji ne sadrži tražene informacije o korisniku; i b) odgovarajuće naknadne radnje (kriterijum 16.15);

Banke i druge finansijske institucije koje kontrolišu i nalogodavca i stranu primaoca elektronskog transfera treba da:

- a) uzmu u obzir sve informacije od korisnika; i
- b) podnese RTD u svakoj zemlji pogođenoj sumnjivim elektronskim prenosom (kriterijum 16.17); i

Zakonodavstvo na snazi ne zahteva od banaka i drugih finansijskih institucija da preduzmu akcije zamrzavanja i da postupe u skladu sa zabranama obavljanja transakcija za fizička i pravna lica definisana u kontekstu elektronskih transfera, u skladu sa obavezama definisanim u RKSKB u vezi sa za sprečavanje i suzbijanje terorizma i finansiranje terorizma (kriterijum 16.18), stoga ova preporuka sada ne stoji pošto je adresirana usvajanjem Zakona br. 08/L-146 o sprovođenju međunarodnih ciljanih finansijskih sankcija koji je doneo neophodne izmene.

Na nivou Evropske unije, 5. direktiva protiv pranja novca u vezi sa elektronskim novcem predviđa da:

- i) U stvari, maksimalne mesečne platne transakcije za "daljinsko plaćanje" za anonimne pripejd kartice opšte namene smanjene su sa 250 evra na 150 evra. Štaviše, maksimalni iznos novca deponovan na takve kartice neće premašiti ovaj prag.
- ii) Obezbeđivanje anonimnosti za proizvode elektronskog novca biće moguće samo u dve situacije:
 - a. kada kupci koriste svoj instrument avansnog plaćanja direktno u prodavnici u vrednosti koja ne prelazi 150 evra;
 - b. kada korisnici izvrše onlajn transakciju sa pripejd karticom u vrednosti do 50 evra.

Preporuka 17 – Podrška trećim licima

Sadašnje zakonodavstvo ne govori o oslanjanju na finansijske institucije trećih strana i ONBPda sprovedu određene elemente mera DPK (identifikacija korisnika, identifikacija korisnika i razumevanje prirode posla) ili za poslovnu prezentaciju. To znači da takva podrška, iako nije izričito dozvoljena, nije izričito zabranjena na Kosovu. U praksi do takve podrške nije došlo, pošto zakon ne reguliše izričito takvu podršku i sprovodi se kao da je zabranjeno, međutim, u pogledu otklanjanja ove neusklađenosti, pitanje podrške trećim licima mora biti posebno i izričito utvrđeno zakonom. Od zemalja u regionu veliki deo je zabranio ovu podršku, kao primer je zakonodavstvo Albanije, ili imamo prakse koje su to dozvoljavale i zakonskim izmenama zabranile ili ograničile podršku trećim licima, kao što je slučaj sa zakonodavstvom Bugarske.

Stav 5. člana 24. Zakona o BPPN/BPFT, banke i finansijske institucije u okviru grupe sprovode programe protiv pranja novca i finansiranja terorizma koji obuhvataju njihove inostrane filijale i filijale u kojima grupa ima većinsko vlasništvo, uključujući politike i procedure za razmena informacija unutar grupe za potrebe ovog zakona, dakle, ovim se obezbeđuje delimična usklađenost sa kriterijumom 17.3, dok sa ostalim elementima ove preporuke treba postupati pažljivo.

Radna grupa smatra da na Kosovu ne bi trebalo dozvoliti oslanjanje na treće strane.

Preporuka 18 – Unutrašnje kontrole i strane filijale i podružnice

Da bi se otklonile tehničke neusklađenosti, trebalo bi da postoje zakonske odredbe u članu 17. Zakona o SPN/BFT gde se zahteva da se rizici SPN/BFT i veličina poslovanja uzmu u obzir u programima subjekata koji izveštavaju protiv PN/FT. U skladu sa članom 21. Zakona o SPN/BFT, funkciju usklađenosti za banke treba da vodi viši menadžer i da bude nezavisna od svih drugih funkcija subjekta koji izveštava, a za druge izveštajne subjekte pod uslovom da ima dovoljno administrativnih kapaciteta. Za ovo, dok bi prema standardu za sve finansijske institucije trebalo zahtevati da funkcija usklađenosti bude na visokom menadžerskom nivou. U stavu 2.6 člana 17 zakona o SPN/BFT, koji zahteva stvaranje adekvatnih redovnih organa unutrašnje kontrole za sprovođenje obaveza definisanih ovim zakonom i funkciju revizije za testiranje sistema izveštavanja i identifikacije, osim za subjekte sa ograničenim brojem osoblja, obim paragrafa treba proširiti da uključi subjekte sa ograničenim brojem, a funkcija revizije ne bi trebalo da bude ograničena samo na sistem izveštavanja i identifikacije, ostavljajući po strani druge komponente sistema SPN/BFT.

Odredbe iz stava 5 člana 24 Zakona o SPN/BFT moraju precizirati da programi na nivou grupe moraju biti odgovarajući (pored toga što su primenljivi) za sve filijale i podružnice u kojima grupa ima većinsko vlasništvo i da obuhvataju mere postavljeno u kriterijumu 18.1 (odnosno pravila za upravljanje usklađenošću, izbor zaposlenih, obuku zaposlenih i funkciju nezavisne revizije), i posebno zahtevaju da ovi programi na nivou grupe uključuju mere zaštite odgovarajuće poverljivosti i korišćenja zajedničkih informacija, uključujući mere zaštite za sprečavanje otkrivanja informacija.

Takođe precizirati odredbe koje zahtevaju da:

- i) Kada su minimalni zahtevi za SPN/BFT zemlje domaćina manje strožiji od onih na Kosovu, banke i druge finansijske institucije obezbeđuju da njihove strane filijale i podružnice, u kojima grupa ima većinsko vlasništvo, sprovode mere SPN/BFT u skladu sa zahtevima na Kosovu u meri u kojoj to dozvoljavaju zakoni i propisi zemlje domaćina; i
- ii) Kada zemlja domaćin ne dozvoli pravilno sprovođenje mera SPN/BFT u skladu sa zahtevima na Kosovu, banke i druge finansijske institucije primenjuju odgovarajuće dodatne mere za upravljanje rizicima SPN/BFT i obaveštavaju supervizore na Kosovu (kriterijum 18.3).

Preporuka 19 – Zemlje sa visokim rizikom

U skladu sa stavom 6. člana 18. Zakona o SPN/BFT, svi obveznici prijave primenjuju mere pojačane provere koje su delotvorne i srazmerne identifikovanim rizicima za poslovne odnose i transakcije sa fizičkim i pravnim licima, uključujući finansijske institucije iz zemalja koje mogu

bude određena od strane FOJ-K, na osnovu međunarodnih mera protiv takvih zemalja. Subjekti koji podnose izveštaj nisu izričito obavezni po zakonu da primenjuju pojačanu dužnu proveru klijenata za poslovne odnose i transakcije sa licima iz zemalja za koje to zahteva FATF (kriterijum 19.1), ovo je regulisano i definisano FIUAD vodičem 70/2018 od izdatog od strane FOJK 8. maja 2018. godine, koji preporučuje primenu dodatog DPK za fizička i pravna lica koja se odnose na jurisdikcije koje je naveo FATF. Međutim, pravni status smernice kao neobaveznog akta ne predviđa usaglašenost sa zahtevima kriterijuma, tako da ovo mora biti usklađeno sa zakonom kako bi bila obavezna obaveza. Takođe, kako bi se ispunio kriterijum (kriterijum 19.2), zakonodavstvo treba da predvidi zahteve za sprovođenje kontramera kada to zahteva FATF, a koje su proporcionalne rizicima i merama kako bi se obezbedilo da finansijske institucije budu obavestene o nedostacima u sistemima SPN/BFT drugih zemlja koje nisu dovoljne (kriterijum 19.3).

Preporuka 20 – Prijavljivanje sumnjivih transakcija

Kod ove preporuke Kosovo je uglavnom u skladu, tako da se ne preporučuju nikakve posebne izmene, osim izostanka inkriminisanja pranja novca, što uključuje i nedostatak kriminalizacije tržišne manipulacije.

Preporuka 21 – Otkrivanje i poverljivost

Prema Izveštaju o proceni usaglašenosti sa međunarodnim standardima, Kosovo je uglavnom u skladu sa Preporukom 21, na šta dalju pažnju treba obratiti u vezi sa odredbama koje zabranjuju objavljivanje informacija sa objašnjenjima za prezentaciju RTD ili relevantnih informacija koje, prema tumačenju stručnjaka, ostavlja prostor za tumačenje da se oni ne odnose na sve kadrove obveznika već samo na osoblje koje je pripremalo ili prenosilo takve izveštaje u skladu sa zakonom o SPN/BFT, kao i da imaju poseban propis koji će obezbediti da ove odredbe nemaju za cilj da ometaju razmenu informacija prema Preporuci 18 (kriterijum 21.2).

Preporuka 22 – Određeni nefinansijski biznisi i profesije (ONBP) – Dužna pažnja prema klijentu

Što se tiče ove preporuke, između ostalog, uprkos činjenici da je na Kosovu Zakonom br. 06/L-155 za zabranu igara na sreću, sve igre na sreću su zabranjene i zatvorene na celoj teritoriji Republike Kosovo, jedan od nedostataka identifikovanih u zakonu o SPN/BFT se odnosi na nedostatak zahteva da kazina sprovode sve mere DPK (za razliku od identifikacije i provere identiteta korisnika) kad god klijenti učestvuju u finansijskim transakcijama jednakim ili iznad definisanog praga, i moraju da obezbede da su u mogućnosti da povežu informacije DPK-a određenog klijenta sa transakcijama koje klijent sprovodi u kazinu (kriterijum 22.1 (a)), stoga ova zakonska odredba mora biti ispunjena i relevantna kad god je primenljiva.

Što se tiče subjekata izveštavanja, pored advokata i notara, potrebno je da se prema FATF-u „druge nezavisne pravne profesije” definišu kao subjekti izveštavanja u skladu sa zakonom i „obavljanje ekvivalentne funkcije za drugi oblik pravnog sporazuma “ je definisana kao određena usluga u skladu sa zakonom (kriterijum 22.1 (e)).

Preporuka 23 – Određeni nefinansijski biznisi i profesije (ONBP) – Ostale mere

Što se tiče postizanja usaglašenosti sa ovom preporukom, potrebno je ispuniti uslove za prijavu sumnjivih transakcija u svim situacijama kada se dotični profesionalci upuštaju u transakciju „u ime ili za klijenta“. „Druge nezavisne pravne profesije“, kao i određene situacije u nekim ONBP pomenutim gore, kao što je primer u preporuci 22 „obavljanje ekvivalentne funkcije za drugi oblik pravnog sporazuma“ nakon što su definisane kao subjekti ili obavezne po zakonu su obuhvaćene zahtevom da podnese RTD (kriterijum 23.1 (c)).

U podzakonskim aktima odrediti „prikladne“ i „odgovarajuće“ kriterijume za službenike za usklađenost ONBP-a i kreirati procedure odabira za zapošljavanje osoblja na relevantnim funkcijama za SPN/BFT, zahtevati dostupnost funkcije nezavisne revizije za neidentifikovano polje i broj ONBP „sa ograničenim brojem osoblja“ i zahtev za revizijsko testiranje da pokrije ne samo sisteme izveštavanja i identifikacije već i druge komponente sistema za SPN/BFT (kriterijum 23.2).

Preporuka 24 – Transparentnost i stvarno vlasništvo pravnih lica

Na osnovu preporuke FATF 24, zemlje treba da preduzmu mere za sprečavanje zloupotrebe pravnih lica za pranje novca ili finansiranje terorizma. Zemlje treba da obezbede da postoje adekvatne, tačne i blagovremene informacije o stvarnom vlasništvu i kontroli pravnih lica koje nadležni organi mogu da dobiju ili da im blagovremeno pristupe. Pored toga, zemlje bi trebalo da razmotre mere za olakšavanje pristupa informacijama o stvarnom vlasništvu i kontroli finansijskih institucija i ONBP-a koji ispunjavaju zahteve navedene u Preporukama 10 i 22.

Nadležni organi moraju biti u mogućnosti da dobiju ili imaju blagovremen pristup odgovarajućim, tačnim i ažurnim informacijama o vlasništvu i stvarnoj kontroli preduzeća i drugih pravnih lica i da izaberu mehanizme na koje će se oslanjati da bi postigli ovaj cilj i kada je to potrebno. koristiti kombinaciju mehanizama za postizanje cilja.

U okviru procesa obezbeđivanja adekvatne transparentnosti u pogledu pravnih lica, zemlje treba da imaju mehanizme koji:

- Identifikuju i opisuju različite vrste, oblike i osnovne karakteristike pravnih lica u zemlji;
- Identifikuju i opisuju procese za stvaranje tih pravnih lica, kao i dobijanje i registraciju osnovnih i stvarnih podataka o vlasništvu;
- Objavljuje gore navedene informacije; i
- Procenjuje rizike od pranja novca i finansiranja terorizma koji su povezani sa različitim vrstama pravnih lica osnovanih u zemlji.

Tokom procene usaglašenosti Kosova sa međunarodnim standardima od strane eksperata u okviru PECK projekta, naglašeno je da Kosovo nije preduzelo nikakvu procenu rizika od PN/FT u vezi sa različitim vrstama pravnih lica i da ne postoje postojeći mehanizmi za identifikaciju i opisati proces identifikacije i evidentiranja informacija o stvarnom vlasništvu. Kada je u pitanju procena rizika PN/TF u vezi sa različitim vrstama pravnih lica, ova vrsta sektorske procene je već počela, koja je sada u fazi finalizacije i očekuje se objavljivanje njenih rezultata.

Što se tiče osnovnih podataka o vlasništvu za pravna lica, oni su javno dostupni od strane Kosovske agencije za registraciju preduzeća, ali ova pravna lica nisu u obavezi da čuvaju sve informacije o akcionarima. Ne postoje zahtevi da se osigura da su informacije o stvarnom vlasništvu dostupne, ažurirane ili održavane. Mehanizmi unutrašnje i međunarodne saradnje za razmenu informacija o stvarnom vlasništvu ne postoje izričito, a garancije udela na donosioca nisu regulisane niti zabranjene važećim zakonodavstvom.

U cilju adresiranja ovih identifikovanih nedostataka i postizanja usaglašenosti sa ovom preporukom, Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine je prvobitno formiralo radnu grupu za izradu koncept dokumenta kako bi se pozabavilo ovom polju i otklonilo identifikovane nedostatke. Odlukom Vlade br. 22/86 od 07.04.2022. Zatim je Ministarstvo rešenjem broj 02/br. 320, od 10.06.2022 godine, formirana je Radna grupa za izradu Predloga zakona o registru stvarnih svojina, za koji se očekuje da će biti obrađen na dalje usvajanje.

Ovaj Nacrt zakona bavi se formiranjem Registra stvarnih vlasnika, koji bi omogućio regulisanje jedne veoma važne oblasti u jedinstvenom pravnom instrumentu. Time bi se ne samo olakšao rad organa za sprovođenje zakona, subjekata koji su obavezni da prijave, već bi se regulisao i pristup odgovarajućim, tačnim i aktuelnim informacijama o stvarnim vlasnicima preduzeća i drugim pravnim licima.

Nacrt zakona definiše Kosovsku agenciju za registraciju preduzeća kao organ koji je odgovoran za administraciju i održavanje Registra stvarnih vlasnika.

Zatim reguliše druga pitanja koja se odnose na:

- pojediniosti o obaveznim podacima koji se moraju evidentirati i ažurirati u Registru; utvrđivanje neophodnih mera za obezbeđenje bezbednosti podataka; obaveza registracije i ažuriranja potrebnih podataka o vlasništvu u Registar; rokovi u kojima se tražene informacije o vlasništvu moraju evidentirati i ažurirati; odredbe o načinu i postupku konsultovanja podataka za stvarne vlasnike u Registru; utvrđuje nadležne organe kojima se omogućava slobodan, direktan i neograničen pristup svim podacima o stvarnom vlasništvu u Registru i obveznike i druga lica koja imaju legitiman interes da imaju pristup svim podacima o stvarnom vlasništvu; daje pravo na podnošenje zahteva za opremu sa izvodom iz ovog Registra; utvrđuje minimalni rok za vođenje evidencije o stvarnom vlasništvu; daje pravo na podnošenje administrativnih tužbi relevantnim strankama i sadrži odredbe koje detaljno opisuju mehanizam za podnošenje takvih žalbi; kao i izricanje sankcija prekršiocima zakona.

Radna grupa će takođe razmotriti zahteve 4. i 5. direktive EU o sprečavanju pranja novca, koje opisuju stvaranje centralnog registra za informacije o stvarnom vlasništvu u vezi sa pravnim licima koja su registrovana na Kosovu.

Preporuka 25 – Transparentnost i stvarno vlasništvo nad pravnim sporazumima

Procena je zaključila da su kriterijumi ove Preporuke uglavnom ispunjeni. Sistem bi, međutim, imao koristi od izmena zakona koji bi se direktno bavili merama za sprečavanje zloupotrebe pravnih sporazuma. Konkretno, treba preduzeti mere da se uvede zakonski zahtev da poverenik otkrije svoj status Finansijskoj obaveštajnoj službi i ONBP-u tokom uspostavljanja poslovnih odnosa i odgovarajućih sankcija. Pored toga, 4. i 5. direktiva EU o sprečavanju pranja novca uvele su zahteve za uspostavljanje centralnog registra podataka o stvarnom vlasništvu poverenika, kada to dovodi do poreskih posledica u zemlji. Sve dok se po zakonima Kosova ne može nametnuti sporazum, nema zabrana stranim fiducijarnim administratorima da imaju bankovne račune (ili da budu bankovni računi stvarnih vlasnika) na Kosovu, ili rezidentu koji deluje kao administrator poverenih za sporazum zaključen u drugoj zemlji. Ako u ovim okolnostima sporazumi generišu poreske posledice na Kosovu, oni pokreću zahteve direktive EU za uspostavljanje centralnog registra za sporazume (i druge slične pravne sporazume) koji se odnose na informacije o stvarnom vlasništvu.

U cilju otklanjanja ovih identifikovanih nedostataka i postizanja usaglašenosti sa ovom preporukom, Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine, kao što je elaborirano gore u *Preporuci 24 – Transparentnost i stvarno vlasništvo pravnih lica*, izradilo je Nacrt zakona o registru stvarnog vlasništva, za koje se očekuje da će biti obrađene radi daljeg odobrenja. Za ostale pojašnjene detalje pogledajte preporuku 24 ovog Koncept dokumenta.

Preporuka 26 – Regulisanje i nadzor institucija

Preporuka 26 je ocenjena kao delimično usklađena. Iako brojna pitanja navedena u izveštaju (npr. puna i efikasna primena osnovnih principa Bazela i nedostatak potpunog pristupa nadzoru finansijskih institucija zasnovanog na riziku) ne zahtevaju zakonodavne promene i mogu se rešiti ispravljanjem internih okvira supervizora i, u slučaju da se radi o pitanju zajedničke odgovornosti između centralne banke i FIU, oni se mogu regulisati sporazumom između ovih institucija, postoji niz pitanja koja zahtevaju izmene zakonskog okvira npr.

- i) Za banke i osiguravajuća društva, postoji nedostatak jasnog jezika koji bi sprečio saučesnike kriminalaca da uđu na finansijsko tržište kao vlasnici (ili stvarni vlasnici) značajnog ili kontrolnog interesa;
- ii) Za nebankarske finansijske institucije nedostaje:
 - a) jasan jezik koji sprečava osobe sa krivičnim dosijeom da poseduju (ili budu stvarni vlasnici) značajnog ili kontrolnog interesa, ili da obavljaju funkciju upravljanja, u IFJB; i
 - b) zahtev da se spreče saučesnici kriminalaca da to učine; iii) za mikrofinansijske institucije, ne postoje uslovi da se osobe sa krivičnim dosijeom ili njihovi saradnici spreče da imaju (ili budu stvarni vlasnici) značajnog ili kontrolnog interesa, ili da imaju rukovodeću funkciju u MOFI.

Izmena zakona o bankama i nebankarskim finansijskim institucijama

Zakonodavstvo se odnosi na sposobnost CBK-a da vrši efikasnu konsolidovanu superviziju, očigledno iu svrhe BPPN/BPFT, ali bez daljih odredbi u zakonu ili drugih obaveznih sredstava kojima bi se osigurali mehanizmi i alati za njegovu praktičnu primenu.

Izmena relevantnog zakonodavstva u vezi sa SPN/BFT

Preporuka 27 – Ovlašćenja nadzornika

Kosovo je ocenjeno kao delimično u skladu sa ovom preporukom, delimično zbog pitanja zajedničkih nadzornih organa prema Preporuci 26, ali i zato da bi i) Mehanizam za sprovođenje ovlašćenja supervizora primorao proizvodnju ili dobio pristup svim relevantnim informacijama u vezi sa praćenjem usklađenosti sa zahtevima SPN/BFT zasniva se na potrebi traženja uputstva od suda jer ii) nadzor nema ovlašćenje da ograniči ili suspenduje licencu finansijske institucije zbog nepoštovanja zahteva SPN/BFT. Dok prvi nedostatak zahteva procenu usklađenosti stavova 3-5 člana 35 Zakona o BPPN/BPFT sa ovim zahtevom FATF-a, drugi zahteva izmenu Zakona o SPN/BFT kako bi se stvorila nadležnost CBK da ograničava/suspenduje licencu.

Preporuka 28 – Regulisanje i nadzor ONBP-a

Kosovo je ocenjeno kao delimično u skladu sa ovom preporukom, međutim, samo jedno od pitanja navedenih u proceni zahteva zakonodavnu izmenu jer se ostala mogu rešiti potpisivanjem

memoranduma o razumevanju između sektorskih regulatora/supervizora i FOJ-a i izdavanjem procedura i priručnika interne za sprovođenje sveobuhvatnog pristupa nadzoru zasnovanog na riziku. Ovo pitanje se odnosi na nedostatak odgovarajućih mera u sektorskom zakonodavstvu kako bi se sprečilo da kriminalci ili njihovi saradnici budu profesionalno akreditovani ili da imaju (ili budu stvarni vlasnik) značajnog ili kontrolnog interesa ili da imaju upravljačku funkciju u ONBP.

Preporuka 29 – Finansijsko obaveštajna jedinica (FOJ)

Kosovo je ocenjeno kao uglavnom u skladu sa ovom preporukom. Međutim, treba napomenuti da je 5. direktiva EU u velikoj meri povećala moć FOJ za pristup informacijama i njihovo dobijanje. FOJ sada ima široka prava u vezi sa zahtevima za informacije od subjekata koji podnose izveštaje, bez obzira na to da li je podnet ili ne jedan RTD (što je sada pojašnjeno u 5. direktivi EU). Međutim, u izveštaju o proceni se napominje da u zakonu ne postoje strogi rokovi za prihvatanje dodatnih informacija od subjekata koji izveštavaju i za prihvatanje informacija od javnih organa. Štaviše, prema 5. Direktivi, druge oblasti u kojima FOJ treba da ima pristup podacima i informacijama su i) informacije o PP uključene u registre PP za pravna lica i pravne ugovore, u kojima će FOJ morati da ima neograničen pristup; ii) centralizovane automatske mehanizme, kao što su centralni registri ili elektronski sistemi za pronalaženje podataka, koji omogućavaju blagovremenu identifikaciju bilo kog fizičkog ili pravnog lica koje ima ili kontroliše račune za plaćanje i bankovne račune identifikovane preko IBAN-a i trezora koje održava kreditna institucija, koji treba da bude direktno dostupan odmah i nefiltriran od strane nacionalnih FOJ; iii) FOJ-K mora imati pristup informacijama koje omogućavaju blagovremenu identifikaciju bilo kog pravnog ili fizičkog lica koje poseduje nepokretnost, uključujući putem elektronske evidencije ili sistema za pronalaženje podataka kada su takvi zapisi ili sistemi dostupni. Posebno, ova pitanja će morati da se procene u svetlu zahteva postavljenih u 5. Direktivi o sprečavanju pranja novca u kojoj se kaže da: „FOJ –K moraju imati pristup informacijama i biti u mogućnosti da ih razmenjuju bez prepreka, uključujući odgovarajuću saradnju sa organima za sprovođenje zakona. U svim slučajevima sumnje na kriminal, a posebno u slučajevima koji uključuju finansiranje terorizma, informacije moraju teći direktno i brzo bez nepotrebnog odlaganja.

Preporuka 30 – Odgovornosti organa za sprovođenje zakona i istraga

Ova preporuka je ocenjena kao uglavnom usklađena; jedino važno pitanje uočeno u proceni je potreba da se uspostave specifične procedure za paralelne finansijske istrage, kao i za praćenje imovine, što ne zahteva zakonske mere.

Preporuka 31 – Ovlašćenja organa za sprovođenje i istragu

Ova preporuka je ocenjena kao uglavnom usklađena; jedini problem koji je primećen je da ne postoje dostupni mehanizmi za identifikaciju kontrolnih naloga. U svetlu zahteva iz 5. Direktive da se obezbedi pristup „nacionalnim nadležnim organima“ registru bankovnih računa (koji već postoji na Kosovu) i registru sefova (koji tek treba da se uspostavi), moraće se preduzeti mere da se Takav pristup je obezbeđen nadležnim organima za sprovođenje zakona (Tužilaštvo, Kosovska policija, Poreska uprava, Carina, Agencija za borbu protiv korupcije), tokom finansijskih istraga za PN, glavna povezana dela i FT.

Preporuka 32- Kurir gotovine

Ova preporuka je ocenjena uglavnom saglasno. Jedino pitanje koje može zahtevati zakonsku promenu (bilo revizijom stava 2 člana 33 Zakona o SPN/BFT ili uputstvom kroz podzakonske akte) je rešavanje određenih ograničenja za dobijanje informacija od pošte, prevoznika robe a ili komercijalnog kurira.

Preporuka 33 – Statistika

Prema procenjivačima, integrisana statistika se ne vodi na način da omogući ocenu efikasnosti sistema SPN/BFT. Ova preporuka je ocenjena kao delimično usklađena zbog pitanja u vezi sa prikupljanjem i vođenjem statistike, koja se mogu rešiti bilo podzakonskim aktima i/ili povećanjem efektivne primene postojećih mehanizama za prikupljanje i održavanje statistike.

Što se tiče ove preporuke, od vremena kada je data, došlo je do nekoliko pomaka, pošto je Kosovo primenilo Sistem za upravljanje informacijama o predmetima (SUIP) i povezivanje policije, tužilaštva i sudskih sistema sa ovim sistemom. Međutim, potrebno je da se pregleda koja statistika je preporučena da se vodi i da se ažurira i preduzmu neophodni koraci kako bi se preporuka adresirala.

Preporuka 34 – Smernice i komentari

Ova preporuka je ocenjena kao usklađena, nije potrebna nikakva radnja.

Preporuka 35 – Sankcije

Ova preporuka je ocenjena kao delimično usklađena, jer postoje neki tehnički nedostaci u vezi sa definicijom i suštinske nedoslednosti u pogledu klasifikacije kršenja zahteva za SPN/BFT i ne izgleda da Zakon o SPN/BFT predviđa niz srazmernih i ubedljivih sankcija za rad sa fizičkim ili pravnim licima koja ne ispunjavaju uslove SPN/BFT. Možda će biti potrebne zakonske izmene da bi se rešila ova pitanja.

Preporuka 36 – Međunarodni instrumenti

Ova preporuka je ocenjena kao neprimenljiva za Kosovo, stoga nisu potrebne nikakve mere. Preporuka zahteva od zemalja da postanu potpisnice Bečke konvencije, Palermske konvencije, Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije (Merida konvencija) i Konvencije o finansiranju terorizma. Ovo ne zavisi od Kosova, stoga se smatra neprimenljivim.

Preporuka 37 – Međusobna pravna pomoć

Ova Preporuka je uglavnom ocenjena kao usklađena, iako bi neka od navedenih pitanja – ograničen uticaj dvostrukog kriminala u vezi sa saradnjom sa FT, videti 5. Preporuku o kriminalizaciji FT), a nedostatak strogih rokova u zakonu – može zahtevati pravnu intervenciju.

Preporuka 38 – Međusobna pravna pomoć: Zamrzavanje i konfiskacija

Ova preporuka je ocenjena kao delimično usklađena jer većina zahteva FATF-a u ovoj preporuci nisu bili prisutni u domaćem okviru Kosova. Ovo će zahtevati revidiranje zakona o zamrzavanju i konfiskaciji, uključujući: Zakon o proširenim ovlašćenjima za konfiskaciju imovine, Zakon br. 05/L-049 o upravljanju zaplenjenom i konfiskovanom imovinom i Zakon o NNJ.

Neke od gore navedenih preporuka o međusobnoj pravnoj pomoći, kao i o zamrzavanju i konfiskaciji već su obrađene, konkretno kroz Zakon br. 06/L-087 o proširenim ovlašćenjima za konfiskaciju imovine, izmenama Krivičnog zakonika Republike Kosovo br. 06/L-074, Zakon br. 08/L-032 o krivičnom postupku, Zakon br. 08/L-026 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-213 o međunarodnoj pravnoj saradnji u krivičnim stvarima, Zakon 08/L-121 o Državnom birou za verifikaciju i konfiskaciju neopravdane imovine, dok Zakon br. 05/L-049 o upravljanju zaplenjenom i konfiskovanom imovinom je u procesu izmene i dopune, a pitanje Kancelarije za povrat imovine takođe ostaje da se adresira.

Preporuka 39 – Ekstradicija

Ova preporuka je ocenjena kao delimično usklađena, zbog značajne zabrinutosti u pogledu sposobnosti vlasti da izvrše zahteve za ekstradiciju bez nepotrebnog odlaganja. Međutim, ovaj nedostatak ne zahteva donošenje zakonskih mera

Preporuka 40 – Drugi oblici međunarodne saradnje

Ova preporuka je ocenjena kao delimično usklađena; konstatovani su samo neki tehnički nedostaci u vezi sa nejasnim ovlašćenjima nadzornih organa da razmenjuju informacije za koje nisu potrebne zakonske izmene.

Radna grupa smatra da će se rešavanjem ovih identifikovanih pitanja i problema postići ne samo veća usaglašenost sa međunarodnim standardima FATF-a i Direktivom EU, već će uticati i na intenziviranje prevencije i borbe protiv pranja novca i borbe protiv pranja novca. finansiranje terorizma.

U nastavku je predstavljeno stablo problema koje ispituje uzroke i posledice koje ovaj problem proizvodi.

Slika 3: Stablo problema koje prikazuje glavni problem, uzroke i posledice

Efekti	Ugrožavanje ekonomske stabilnosti i ekonomije Kosova
Glavni problem	Tehnička neusaglašenost i potreba daljeg usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima FATF-a i pravnim tekovinama EU (acquis communautaire).
Uzroci:	Pravni nedostaci usled unapređenja i promena FATF standarda i Direktive EU

Radna grupa je utvrdila da se pravni nedostaci u lokalnom pravnom okviru pripisuju unapređenju i izmeni standarda FATF-a i direktive EU, što predstavlja ključni uzrok problema razrađenog u okviru ovog Koncept dokumenta. Smatra se da postojeće lokalno zakonodavstvo ne obezbeđuje dovoljnu usklađenost sa napretkom i nedavnim promenama koje je ova oblast pretrpela. Dakle, dok jedan broj zemalja napreduje u smislu povećanja usklađenosti u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, kada se okrenemo lokalnom zakonodavstvu, vidimo da Kosovo nema jasne i dovoljne odredbe koje se odnose na odredbe koje su napredovale u okviru 5. Direktive EU i koje se odnose na unapređenje transparentnosti prema stvarnim vlasnicima kompanija i trustova za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma preko mračnih struktura; unapređenje rada finansijsko-obaveštajnih jedinica uz međusobno povezivanje registara stvarnog vlasništva; suočavanje sa rizicima finansiranja terorizma u vezi sa anonimnom upotrebom virtuelnih valuta i drugih pripejd instrumenata; unapređenje saradnje i jačanje saradnje između organa za finansijski nadzor u pogledu SPN/BFT; proširenje kriterijuma za procenu visokorizičnih trećih zemalja i obezbeđivanje visokog nivoa zaštite za finansijske tokove i poboljšanje kontrola transakcija iz takvih zemalja.

Vredi ponovo naglasiti da Kosovo ima Zakon o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma koji pokriva pitanja SPN/BFT i koji je u visokoj saglasnosti sa međunarodnim standardima FATF-a, međutim, kao što je gore pomenuto, neophodna revizija Zakona o SPN/BFT kako bi se ažurirao u skladu sa revidiranim preporukama FATF-a i Direktivom Evropske unije 2018/843 poznatom kao 5. Direktiva EU.

Međutim, u mnogim drugim zakonodavnim inicijativama primećuje se da su elementi ove oblasti obrađeni, u okviru ministarstva nadležnog za spoljne poslove rešavano je pitanje ciljanih finansijskih sankcija u vezi sa finansiranjem terorizma i širenjem oružja za masovno uništenje, pri čemu je sada usvojen Zakon br. 08/L-146 o sprovođenju ciljanih međunarodnih finansijskih sankcija.

Takođe, u okviru Ministarstva nadležnog za trgovinu i industriju, imamo još jednu inicijativu za uređenje imovinskog registra, imajući u vidu navedene dokumente i potrebu da se reguliše oblast koja se odnosi na identifikaciju stvarnog vlasništva, formirana je radna grupa za izradu Koncept dokumenta za Registar stvarnog vlasništva koji je Vlada odobrila Odlukom br. 22/86 od 07.04.2022. Takođe, Odlukom Ministarstva industrije, preduzetništva i trgovine Ref. 02/br. 320, od 10.06.2022 godine, formirana je Radna grupa za izradu Nacrta zakona o registru stvarnih vlasništva, a očekuje se da će i ovo pitanje biti rešeno donošenjem zakona.

Dalje, vredi napomenuti da je Finansijsko-obaveštajna jedinica Kosova, u vezi sa pitanjem stvarnog vlasništva, donela Administrativno uputstvo MF (FOJ-K) br. 01/2021 za stvarnog vlasnika za subjekte izveštavanja u cilju povećanja transparentnosti stvarnog vlasništva, kao i uputstva obveznika definisanih prema Zakonu br. 05/L-096 za SPN/BFT, za identifikaciju i verifikaciju stvarnih vlasnika u cilju efikasnog upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma.

Na ovaj ili onaj način, Kosovo nastavlja sa preduzimanjem inicijativa u vezi sa uspostavljanjem zakonodavnog okvira u oblasti SPN/BFT u cilju unapređenja ka međunarodnim i evropskim standardima u ovoj oblasti, kao i u pogledu jačanja borbe protiv PN/FT i uspostavljanje međunarodne saradnje. Stoga, ovaj Koncept dokument takođe predstavlja jednu od ovih inicijativa između ostalih pomenutih u ovom dokumentu.

Imajući u vidu celokupni pravni okvir i zakonodavne inicijative u ovoj oblasti, rezultat je da iako zakonodavstvo na snazi u Republici Kosovo u velikoj meri reguliše oblast SPN/BFT, potreba za daljim unapređenjem i revizijom ove oblasti je neizbežna.

Urađena analiza za potrebe ovog Koncept dokumenta ističe potrebu da se predvide detaljnije procedure, specifikacije i kriterijumi koji se odnose na neke od kriterijuma definisanih u Preporukama FATF-a i 5. Direktive EU.

Osvrćući se na vladavinu prava, poznato je da se prevencija, borba i pravilno sankcionisanje pranja novca i borba protiv finansiranja terorizma moraju vršiti kroz uspostavljanje i jačanje zakonodavnog okvira, ali ističući da je ključna radnja i njegova praktična primena od strane nadležnih subjekata i organa utvrđenih zakonom.

Dakle, gore navedeni pravni nedostaci sprečavaju Kosovo da bude u potpunosti u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima u ovoj oblasti, kao i za subjekte i izvršioce zakona u nekim aspektima, mogu potencijalno stvoriti poteškoće u praktičnoj primeni, što na kraju dovodi do borbe protiv pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.

1.4. Zainteresovane strane

Na figuri ispod su navedene zainteresovane strane identifikovane na osnovu definicije problema. Slika takođe pokazuje da li na njih utiču uzroci, posledice ili oboje. Pored toga, poslednja kolona u rezimeu pokazuje kako na njih utiče. Poglavlje 5 pruža informacije o tome kako su ove zainteresovane strane konsultovane.

Figura 3: Pregled zainteresovanih strana na osnovu definicije problema

Naziv zainteresovane strane	Uzroci za koje je stranka povezana	Efekti na koje je stranka povezana	Način na koji je stranka povezana sa ovim uzrokom ili posledicom
Finansijsko obaveštajna jedinica	Pravni nedostaci	Poteškoće u sprečavanju i borbi protiv PN/FT	FOJ-K je centralna nezavisna nacionalna institucija u okviru Ministarstva finansija, zadužena za istraživanje, prijem, analizu i distribuciju nadležnim organima i objavljivanje informacija u vezi sa potencijalnim pranjem novca i finansiranjem terorizma.
Odbor Finansijske obaveštajne jedinice	Pravni nedostaci	Poteškoće u koordinaciji i nadzoru državnih politika za sprečavanje i borbu protiv PN/FT	Nadzorni odbor Finansijsko-obaveštajne jedinice nadzire i obezbeđuje nezavisnost FOJ-K i obavlja funkciju odgovornog koordinacionog mehanizma za utvrđivanje pravca državnih politika za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma na osnovu identifikovanih rizika, kao i što se tiče uspostavljanja međuinstitucionalne saradnje u skladu sa ciljevima zakona o SPN/BFT
Specijalno tužilaštvo Republike Kosovo	Pravni nedostaci	Poteškoće u istrazi krivičnih dela PN/FT	Specijalno tužilaštvo ima posebnu nadležnost za „krivična dela protiv ustavnog poretka i bezbednosti Republike Kosovo“, što je u vezi sa poglavljem XIV Krivičnog zakonika, koje obuhvata krivična dela u vezi sa terorizmom. Što se tiče krivičnog dela pranje novca, nadležno je Specijalno tužilaštvo za krivično delo pranje novca učinjeno zajedno sa [drugim] „krivičnim delima koja su u nadležnosti Specijalnog tužilaštva, bez obzira na iznos ili korist“. Specijalno tužilaštvo je nadležno i za krivično delo pranje novca, počinjeno „kao pojedinačno krivično delo, ako je vrednost iznosa ili koristi u iznosu od petsto hiljada (500.000)

			evra ili više”.
Policija Kosova	Pravni nedostaci	Poteškoće u istrazi krivičnih dela PN/FT	Policija Kosova je, nakon što je obavestila ili primila obavestajne izveštaje nadležnih organa, po ovlašćenjima, izvršila preliminarne uviđaje.
Poreska administracija Kosova	Pravni nedostaci	Poteškoće u istrazi krivičnih dela PN/FT	Poreska administracija Kosova prema Zakonu br. 03/L-222 o poreskoj administraciji i procedurama, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-102 i br. 04/L-223 je odgovorna za sprovođenje ovog zakona, Zakona o porezu na lični dohodak, Zakona o porezu na dobit korporacija, Zakona o porezu na dodatu vrednost i bilo kog drugog zakona na Kosovu, koji daje dužnost da administrira bilo koju vrstu poreza. Što se tiče povezanosti sa oblašću SPN/BFT, ona ima zakonske obaveze u vezi sa borbom protiv fiskalne evazije, što je krivično delo koje se odnosi na SPN/BFT.
Carina Kosova	Pravni nedostaci	Poteškoće u istrazi krivičnih dela PN/FT	Carina Kosova je odgovorna za sprovođenje carinskog zakonodavstva koje reguliše osnovne elemente sistema carinske zaštite privrede Republike Kosovo i prava i obaveze svih učesnika u sprovođenju carinskog zakonodavstva. Što se tiče oblasti SPN/BFT, ona ima zakonske obaveze definisane u vezi sa sprovođenjem člana 33. Zakona br. 05/L-096 - Obavezna deklaracija o prometu monetarnih instrumenata unutar i van Kosova.
Centralna banka Kosova	Pravni nedostaci	Poteškoće u nadgledanju sprovođenja zakona o SPN/BFT od strane banaka i finansijskih institucija	CBK nadzire banke i finansijske institucije u pogledu poštovanja obaveza prema Zakonu o SPNBFT.
Ministarstvo pravde	Pravni nedostaci	Usklađivanje zakonodavnih politika koje utiču na sprečavanje i borbu protiv PN/FT i međunarodne saradnje	Ministarstvo pravde, između ostalog, priprema javne politike, izrađuje zakonske akte, izrađuje i odobrava podzakonske akte, kao i utvrđuje obavezne standarde u oblasti pravosuđa u skladu sa Ustavom i važećim zakonima, vrši nadzor nad zakonitošću rada slobodnih profesija, kao i pruža međunarodnu pravnu pomoć u skladu sa važećim zakonom.

Relevantna odeljenja za evropske integracije i koordinaciju politika u okviru Kancelarije premijera i ministarstva nadležnog za finansije	Pravni nedostaci	Pružanje podrške u usklađivanju sa pravnim tekovinama EU	Kancelarija za evropske integracije u okviru Kancelarije premijera, između ostalih, zadužena je za pružanje podrške u usklađivanju zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU.
Udruženje banaka Kosova	Pravni nedostaci	Poteškoće u sprovođenju zakona o SPN/BFT	Udruženje banaka Kosova je predstavnik interesa bankarskog sektora koji su subjekti koji izveštavaju definisani prema stavu 1.1 člana 16. Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma i imaju zakonske obaveze u okviru sprovođenja ovog Zakona.
Organizacije civilnog društva	Pravni nedostaci	Poteškoće u sprovođenju zakona o SPN/BFT	Nevladine organizacije na Kosovu su subjekti koji izveštavaju definisani prema stavu 1.9 člana 16 Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma i imaju zakonske obaveze u okviru sprovođenja ovog Zakona.
Notarska komora	Pravni nedostaci	Poteškoće u sprovođenju zakona o SPN/BFT	Javni notari su subjekti koji izveštavaju definisani prema stavu 1.6 člana 16 Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma i imaju zakonske obaveze u okviru sprovođenja ovog Zakona.
Udruženje osiguranja Kosova	Pravni nedostaci	Poteškoće u sprovođenju zakona o SPN/BFT	Udruženje osiguranja Kosova je zastupalo interese sektora osiguravajućih društava, koji su subjekti koji izveštavaju definisani prema stavu 1.2 člana 16. Zakona br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma i imaju zakonske obaveze u okviru sprovođenja ovog Zakona.
Projekat protiv privrednog kriminala PECK II	Pravni nedostaci	Pružanje podrške preko međunarodnih stručnjaka u ovoj oblasti	Svrha Projekta je jačanje institucionalnih kapaciteta za borbu protiv korupcije, pranja novca i finansiranja terorizma na Kosovu u skladu sa evropskim standardima kroz tehničku pomoć i ciljane procene za poboljšanje i unapređenje reformi ekonomskog kriminala. Finansijsko obavještajna jedinica (FOJ) je jedna od glavnih institucija partnera za ovaj projekat.

Poglavlje 2: Ciljevi

Najpre, strateški cilj ove politike je jačanje vladavine prava kroz borbu protiv negativnih pojava sa posebnim akcentom na pranje novca, srodna krivična dela i finansiranje terorizma, što su ciljevi proistekli iz glavnog planskog dokumenta Vlade.⁷ U Programu Vlade Republike Kosovo za 2021-2025, vladavina prava je osnovni princip na kome će Vlada raditi i u tom cilju ćemo se bez kompromisa boriti protiv organizovanog kriminala i korupcije, terorizma, ekonomskog krivična dela, nasilje u porodici, trgovina ljudima, kao i posvećenost poštovanju ljudskih prava zagarantovanih Ustavom i međunarodnim konvencijama. Ova politika takođe ima za cilj da doprinese prevenciji i borbi protiv kriminala, što je takođe jedan od ciljeva gde se, u tu svrhu, planira podizanje ljudskih, analitičkih i istražnih kapaciteta mehanizama reda i bezbednosti, zaokruživanje i menjanje strateški i pravni okvir, kao i povećanje interoperabilnosti sa drugim institucijama. U tu svrhu planirana je racionalizacija strateškog okvira, kako bi se stvorila konsolidovana državna strategija protiv kriminala, koja odgovara na realne rizike i unapređuje međuinstitucionalnu koordinaciju.

Među ciljevima Nacionalnog plana razvoja 2023-2025, u Stubu VI – Dobra vladavina, u sektoru javnih finansija, sektor 02, razvojni cilj 10 – Efektivna i odgovorna vlada, predviđena je izrada i usvajanje Koncept dokumenta za sprečavanje pranja novca/borbu protiv finansiranja terorizma.

Kao specifični cilj ovog koncept dokumenta u okviru ovih strateških ciljeva, jeste unapređenje pravnog okvira za postizanje usklađenosti sa međunarodnim FATF i evropskim standardima za sprečavanje i suzbijanje pranja novca, srodnih krivičnih dela i borbe protiv finansiranja terorizma. među njima posebno unapređenje sistema SPN/BFT koji se odnosi na lokalne politike i koordinaciju, finansiranje terorizma i širenja, kao i preventivne mere, nadzor i stvarno vlasništvo su ključni ciljevi u cilju poboljšanja sistema JPP/LFT, predviđenih u Plan preporučenog delovanja za unapređenje sistema SPN/BFT 2019 - 2023. Borba protiv fiskalne evazije, koja je među prioritetima Nacionalne procene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma i Nacionalne strategije R. Kosova za prevenciju i borbu protiv neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala, u kojoj je planirano i usvajanje Koncept dokumenta za unapređenje zakonodavstva u oblasti sprečavanja pranja novca i suzbijanja finansiranja terorizma, godine. u skladu sa praksom EU, preporuke PECK II, Izveštaj o zemlji 2018, predviđene su kao mera za povećanje pravne prinude.

Ovo će se postići kroz mere koje su razmatrane u Poglavlju 3 ovog koncept dokumenta.

Figura 4: Relevantni ciljevi Vlade

Relevantni cilj	Naziv relevantnog planskog dokumenta (izvor)
-----------------	--

⁷ <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2021/05/Programi-i-Qeverise-se-Kosoves-2021-2025.pdf>

<p><i>Strateški cilj</i> – Vladavina prava kroz borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, terorizma, privrednog kriminala, nasilja u porodici, trgovine ljudima, kao i posvećenost poštovanju ljudskih prava zagarantovanih Ustavom i međunarodnim konvencijama.</p> <p>VI stub – Dobra vladavina u sektoru javnih finansija, sektor 02, razvojni cilj 10 – Efektivna i odgovorna vlada predviđa Izradu i usvajanje Koncept dokumenta za sprečavanje pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma u Nacionalnom planu razvoja-NPR 2023-2025 za sprovođenje strateške mere.</p>	<p>Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025</p> <p>Nacionalni plan razvoja (NPR) 2023-2025</p>
<p><i>Specifični cilj</i> - Unapređenje sistema SPN/BFT koji se odnosi na lokalne politike i koordinaciju, finansiranje terorizma i širenja, kao i preventivne mere, nadzor i stvarno vlasništvo su ključni ciljevi za unapređenje sistema SPN/BFT.</p> <p>Fiskalna utaja predstavlja izuzetno veliku pretnju za pranje novca, pa je borba protiv njega među prioritetima Nacionalne procene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma</p> <p>Specifični cilj I.2: Kvalitativno povećanje dobrovoljnog poštovanja kroz podizanje svesti, izveštavanje i zakonske mere ograničenja. Mere za povećanje zakonske strogosti: Usvajanje Koncept dokumenta za unapređenje zakonodavstva u oblasti sprečavanja pranja novca i suzbijanja finansiranja terorizma, u skladu sa praksom EU, preporuke PECK II, Izveštaj o zemlji 2018.</p> <p>Reformska mera #7: Smanjenje neformalne ekonomije kroz poboljšani nadzor zasnovan na</p>	<p>Predloženi akcioni plan za unapređenje sistema SPN/BPFT 2019 - 2023 usvojen Odlukom Vlade br. 05/52 od 24.12.2020.</p> <p>Nacionalna procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma usvojena od strane Vlade Republike Kosovo Odlukom br. 04/25 od 24.12.2020</p> <p>Nacionalna strategija za prevenciju i borbu protiv neformalne ekonomije, pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala 2019-2013.</p> <p>Program ekonomskih reformi 2023-2025</p>

obaveštajnim podacima: Pregled metodologije za procenu rizika FOJ prema preporukama evaluacija i tehničke pomoći u ovoj oblasti (FOJ);	
--	--

Poglavlje 3: Opcije

Ovaj koncept dokument se bavi svim opcijama kojima se može pristupiti u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma. Kao što je iznad naglašeno, ovo je urađeno da bi proizvod koji proizilazi iz ovog koncept dokumenta bio što je moguće bliži savremenim međunarodnim standardima u ovoj oblasti i shodno tome da bi se poboljšala usklađenost Kosova u smislu sprovođenja ovih standarda.

Dakle, u koncept dokumentu su razmotrene tri glavne opcije u vezi sa pregledom zakonskog okvira u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma. Opcija *bez promena* koja predviđa održavanje statusa quo; opcija za *unapređenje sprovođenja i izvršenja zakonskog okvira*, koja ne predviđa zakonske promene već se fokusira na primenu zakona koji već postoje; i na kraju, opcija sa *zakonskim izmenama*, koja predviđa izmenu i dopunu zakonskog okvira u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma kroz izmene važećeg zakonodavstva. Ovaj koncept dokument se takođe bavi uticajima na administrativna opterećenja, koja u ovoj oblasti treba napomenuti da su već ocenjena od strane relevantnih institucija kao minimalna, budući da zakon na snazi koji pokriva oblast SPN/BPFT ne sadrži plaćene administrativne procedure i izveštavanje. vrši se onlajn putem elektronskog sistema. Međutim, ovo zakonodavstvo sadrži odredbe koje predviđaju pribavljanje i održavanje obaveznih informacija, što može prouzrokovati administrativno opterećenje u smislu skladištenja i dostupnosti informacija u fizičkom obliku.

Poglavlje 3.1: Opcija bez promena

Opcija *bez promena* znači da neće biti preduzete nikakve mere sprovođenja ili zakonodavne mere kako bi se rešio glavni problem koji je napred objašnjen. Sa opcijom bez promena, glavni problem vezan za nedostatak adekvatnog zakonodavstva za sprečavanje pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma i dalje bi postojao. Stoga, efekti koji mogu da proizvedu nedostatke razrađene u ovom konceptu dokumentu će i dalje ostati potencijalni rizik i imaće negativan uticaj na to da Kosovo ne bude u potpunom skladu sa međunarodnim standardima FATF-a i EU u ovoj oblasti.

Shodno tome, prisustvo ovih nedostataka u pravnom okviru ugrožava finansijsku stabilnost, sprečavanje pranja novca, srodnih krivičnih dela, finansiranja terorizma, kao i međunarodnu saradnju Kosova u ovoj oblasti.

Poglavlje 3.2: Opcija za unapređenje sprovođenja i izvršenja

Druga opcija koju je radna grupa razmotrila je opcija za unapređenje sprovođenja i izvršenja. Uprkos diskusijama i analizama radne grupe, uzimajući u obzir princip zakonitosti, utvrđeno je da ova opcija nije pogodna za ispunjavanje međunarodnih obaveza Kosova u sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma. Određene odredbe koje je potrebno razmatrati i unaprediti odnose se na sankcionisane zakonske obaveze institucija koje izveštavaju koje se, po principu zakonitosti, ne mogu regulisati sekundarnim zakonodavstvom.

Naravno, način na koji se može poboljšati sprovođenje i izvršenje zakonodavstva o sprečavanje pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, koji je sada jasniji u zakonodavstvu Kosova, kao što je gore objašnjeno, mogao bi se dodatno poboljšati, ali to je van delokruga ovog koncept dokumenta i na ovaj način se ne bi rešio problem identifikovan u 1. Poglavlju i ne bi se postigli ciljevi određeni u 2. Poglavlju ovog Koncept dokumenta.

Poglavlje 3.3: Treća opcija [sa zakonskim izmenama]

Treća opcija će ispitati mogućnost izmene pravnog Kosovskog okvira u oblasti SPN/BFT u cilju uvođenja novih odredbi u skladu sa standardima FATF i EU. Istraživanje sprovedeno za potrebe ovog Koncept dokumenta identifikovalo je dva modela koji se mogu primeniti za rešavanje neusklađenosti identifikovanih uz standarde FATF-a i direktive EU. Prvi model predviđa završetak izmene zakona o SPN/BFT sa određenim odredbama, dok drugi model predviđa usvajanje novog zakona o SPN/BFT. Suština oba predstavljena modela je skoro ista i razlikuju se samo u pravnom instrumentu koji će biti izabran.

Figura 6. Uporedna analiza zemalja koje su izmjenile zakonodavstvo u oblasti pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma

3.3.1. Podopcija za izmenu i dopunu Zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma

Podopcija 3.3.1 razrađuje mogućnost izmene i dopune Zakona o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma.

Izmena i dopuna postojećeg Zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, smatra se najboljim rešenjem. Izrada novog zakona neće biti potrebna, jer je većina odredbi važećeg zakona usklađena sa međunarodnim i evropskim standardima i dovoljnog obima. Ono što je potrebno da se konkretno uradi jesu izmene i dopune zakona kako bi se rešile neke tehničke neusklađenosti koje su identifikovane u pogledu usklađenosti sa standardima FATF-a i 4. Direktivom, koje su predstavljene u ovom koncept dokumentu, izveštaju o proceni usaglašenosti za SPN/BPFT i državnim strateškim dokumentima, kao i izrada novih odredbi kod kojih su identifikovani nedostaci i izrada nekih novih odredbi sa ciljem usklađivanja uglavnom sa 5. Direktivom EU u vezi sa odredbama koje su dodate kao novi zahtevi na nivou EU nakon 2018. godine kao što je regulisanje nadzornog okvira u oblasti SPN/BPFT pružalaca usluga virtuelne imovine, transparentnost stvarnog vlasništva, unapređenje i jačanje saradnje između nadzornih organa i drugih. U budućnosti kao što je elaborirano u ovom koncept dokumentu, već je upozoreno da će biti i drugih promena u oblasti SPN/BPFT na nivou Evropske unije.

Svrha izmene i dopune Zakona o SPN/BFT je izmena postojećih članova zakona na snazi koji su relevantni za izmene o kojima je već bilo reči u koncept dokumentu da se izmene i dopune uz integrisanje novih odredbi koji su dodati kao međunarodni zahtevi od strane FATF-a i relevantnih evropskih direktiva u ovoj oblasti.

Međutim, iako je izmena Zakona o SPN/BFT željena opcija i smatra se najboljim rešenjem, postoje i rezerve u pogledu koristi koje izbor ovog modela može doneti. S tim u vezi, treba uzeti u obzir da bi postojanje više pravnih akata o istom pitanju proisteklih iz izmene i dopune osnovnog zakona, bez rakse zvaničnog predstavljanja prečišćene verzije zakona u našoj zemlji, moglo da izazove zabunu.

Postizanje potrebnih rezultata u pogledu unapređenja sistema SPN/BFT vezano za lokalne politike i koordinaciju, finansiranje terorizma i širenja, kao i preventivne mere, nadzor i stvarno vlasništvo koji su ključni ciljevi u cilju unapređenja SPN/BFT u implementaciji, kao što je istaknuto u preporučenom Akcionom planu za unapređenje sistema borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma, usvojenog 24.12.2020. godine Odlukom Vlade Republike Kosovo br.

05/52, može se u potpunosti ostvariti dopunom i izmenama postojećeg Zakona. Za postizanje ovih ciljeva nije potreban novi zakon.

3.3.2. Podopcija za donošenje novog zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma

Podopcija 3.3.2 razmatra mogućnost donošenja novog zakona čiji delokrug čini važeći Zakon o SPN/BFT. Izrada novog zakona neće biti potrebna jer je većina odredaba postojećeg zakona usklađena sa međunarodnim standardima i dovoljnog obima. Takođe, izrada potpuno novog zakona zahtevala bi znatno više vremena i sredstava, što bi bilo nepotrebno s obzirom na identifikovane potrebe za izmenama.

Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja

U okviru ovog poglavlja predstavljeni su najvažniji uticaji koji su identifikovani u vezi sa opcijama analiziranim u ovom Koncept dokumentu.

Dok, dodaci od 1 do 4 predstavljaju procenu svih uticaja u skladu sa instrumentima za identifikaciju ekonomskih, socijalnih, ekoloških i uticaja na osnovna prava. Ovi alati su navedeni u Priručniku za izradu Koncept dokumenta. Četiri aneksa takođe ukazuju na procenu značaja različitih uticaja i željeni nivo analize.

U tabeli ispod su navedeni najvažniji identifikovani uticaji prve dve opcije.

Figura 7: Najznačajniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Kategorije uticaja	Identifikovani relevantni uticaji	
	Opcija 1	Opcija 2
Ekonomski uticaji	Negativan uticaj na ekonomski razvoj, borbu protiv neformalne ekonomije, pranja novca, srodnih krivičnih dela i suzbijanje finansiranja terorizma	Negativan uticaj na ekonomski razvoj, borbu protiv neformalne ekonomije, pranja novca, srodnih krivičnih dela i suzbijanje finansiranja terorizma
Društveni uticaji	Negativan uticaj, jer može uticati na podsticanje kriminala u ovoj oblasti.	Negativan uticaj, jer može uticati na podsticanje kriminala u ovoj oblasti.
Uticaji na životnu sredinu	Nema uticaja.	Nema uticaja.
Uticaji na osnovna prava	Nema uticaja.	Nema uticaja.
Rodni uticaj	Trenutna pravna infrastruktura nema direktan uticaj na rod, budući da se bavi pitanjima koja nisu vezana za rod.	Trenutna pravna infrastruktura nema direktan uticaj na rod, budući da se bavi pitanjima koja nisu vezana za rod.

Utjecaji društvene jednakosti	Nema uticaja, budući da se bavi nespecifičnim pitanjima društvene jednakosti.	Nema uticaja, budući da se bavi nespecifičnim pitanjima društvene jednakosti.
Utjecaj na mlade	Nema uticaja, budući da se bavi pitanjima koja nisu specifična za tu uzrast.	Nema uticaja, budući da se bavi pitanjima koja nisu specifična za tu uzrast.
Utjecaji na administrativno opterećenje	Negativan uticaj jer ne utiče na smanjenje administrativnog opterećenja.	Negativan uticaj jer ne utiče na smanjenje administrativnog opterećenja.
Utjecaj na MSP	Nema uticaja.	Nema uticaja.

Najvažniji utjecaji u okviru treće opcije biće posebno obrađeni u sledećoj tabeli. Ova razrada će važiti istovremeno za oba modela u okviru opcije zakonskih izmena.

Kategorije uticaja	Identifikovani relevantni uticaji – Opcija 3
Ekonomski uticaji	Sprečavanje pranja novca, srodnih krivičnih dela i suzbijanje finansiranja terorizma, smanjenje neformalne ekonomije i ekonomske stabilnosti.
Društveni uticaji	Ovaj uticaj se očekuje u pogledu sprečavanja pranja novca i suzbijanja finansiranja terorizma, demotivisanja kriminala u ovoj oblasti kroz kažnjavanje lica koja počine takva krivična dela.
Utjecaji na životnu sredinu	Nema uticaja, budući da se bavi pitanjima koja nisu specifična za životnu sredinu.
Utjecaji na osnovna prava	Nema uticaja.
Rodni uticaj	Nema uticaja, budući da se bavi pitanjima koja nisu vezana za rod.
Utjecaji društvene jednakosti	Nema uticaja, budući da se bavi nespecifičnim pitanjima društvene jednakosti.
Utjecaj na mlade	Nema uticaja, budući da se bavi pitanjima koja nisu specifična za tu uzrast.
Utjecaji na administrativno opterećenje	Primena ove opcije mogla bi da smanji administrativni teret.
Utjecaj na MSP	Nema uticaja.

Poglavlje 4.1: Izazovi u prikupljanju podataka

Nije bilo izazova tokom prikupljanja podataka za pet svrha ovog koncept dokumenta.

Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacije

Tokom procesa izrade, Ministarstvo finansija, rada i transfera će uzeti u obzir predloge različitih relevantnih aktera, konsultacije sa stručnjacima iz date oblasti, kao i konsultacije sa civilnim društvom. Oblici komunikacije će biti različiti, počev od sastanaka, radnih grupa i publikacija na zvaničnom sajtu Ministarstva finansija, rada i transfera i drugih relevantnih institucija kao što je Finansijsko obaveštajna jedinica, prilikom čega će komunikacija biti aktivna, direktna i konstruktivna.

U nastavku, u tabelarnom prikazu, predstavljeni su koraci koje je preduzelo i koje će u budućnosti preduzeti Ministarstvo finansija, rada i transfera u vezi sa komunikacijom i konsultacijom Koncept dokumenta o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.

Figura 6: Rezime sprovedenih komunikacijskih i konsultativnih aktivnosti za koncept dokument

Popuniće se nakon daljih konsultacija

Proces konsultacija ima za cilj:					
Dobijanje mišljenja svih stranaka koje su bile i jesu uključene u sprovođenju važećeg zakona, od problema, efekata nastalih u praksi, do promena koje treba predvideti za izmenu i dopunu zakona.					
Glavni cilj	Ciljna grupa	Aktivnost	Komunikacija/obaveštenje	Vremenski rok	Odgovorna osoba
Otvoren sastanak za sve zainteresovane strane	Sve zainteresovane strane	Javni sastanak	Pozivnica putem elektronske pošte; i Obaveštenje putem veb sajta https://fiu.rks.gov.net/	13.08.2020.	Flutra Blakçori Xërxa
Otvoreni sastanak za NVO sektor	Sve zainteresovane NVO	Javni sastanak	Pozivnica putem elektronske pošte u koordinaciji sa CIVIKOS platformom Obaveštenje putem veb sajta https://fiu.rks.gov.net/	19.08.2020.	Flutra Blakçori Xërxa
Predstavlj	Institucije	Prezentacija	Pozivnica putem	11.05.2021.	Flutra Blakçori Xërxa

anje tehničkog dokumenta	sa posebnim naglaskom STRK	Tehničkog dokumenta „Preispitivanje isključive nadležnosti Specijalnog tužilaštva za krivično gonjenje pranja novca“	elektronske pošte za sve članove Radne grupe u saradnji sa Projektom PECK III		
Prethodna pismena konsultacija	Sva ministarstva i agencije	Obaveštenje o koncept dokumentu	Slanje putem elektronske pošte relevantnim akterima	Od 08.09.2023 do 28.09.2023	
Pismena javna konsultacija	Sve zainteresovane strane	Objavljivanje konsultacija na portalu za javne konsultacije	Slanje putem elektronske pošte relevantnim akterima i objavljivanje na elektronskoj platformi	Od 16/11/2023 do 07/12/2023	

Poglavlje 6: Poređenje opcija

Za adresiranje problema predstavljenog u ovoj analizi uzete su u obzir tri opcije: opcija bez promena, prema kojoj bi se postojeće stanje a samim tim i poteškoće predstavljene u praksi, nastavile; opcija 2, poboljšanje sprovođenja postojećeg zakonskog okvira bez zakonskih promena; i opcija 3, koja inkorporira svoja dva modela, koji sadrže zakonodavne izmene, odnosno izmenu i dopunu Zakona o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma i donošenje novog zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma.

Opcija 1 – Da se trenutna situacija ne bi promenila, opcija bi rezultirala nastavkom problema identifikovanih u ovom Koncept dokumentu. U sadašnjoj fazi u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, problemi leže kako u nedostacima postojećeg zakonskog okvira, tako i u nedostatku adekvatnog i efikasnog sprovođenja odredbi koje regulišu ovu oblast. Tako će nastavkom statusa (quo) i dalje postojati stagnacija u broju slučajeva i osuđenih lica za pranje novca/eventualno finansiranje terorizma, koji će najverovatnije i dalje ostati mali, a pored toga će postojati rizik da se počinioci krivičnih dela svojim protivzakonitim delovanjem još više motivišu za stvaranje materijalnih dobara. Samim tim će se produbiti percepcija nepoštenog i

neprofesionalnog rada institucija na uspešnoj demotivaciji kriminala. Takođe, problem nedostatka unapređenja pravnog okvira ili neusaglašenosti sa revidiranim standardima FATF-a i direktivama EU sprečava Kosovo da postane član međunarodnih mehanizama i organizacija u ovoj oblasti.

Opcija 2 – Opcija poboljšanja sprovođenja postojećeg zakonskog okvira bez zakonskih promena potencijalno bi mogla rezultirati efikasnijom primenom i pojašnjenjem postojećeg zakonodavstva, a samim tim i podizanjem krivulje postupaka u predmetima pranja novca i finansiranja terorizma. To bi se pokušalo postići kroz intenziviranje saradnje između institucija za sprovođenje zakona koje imaju ulogu u procesu sprečavanja, istrage i borbe protiv PN/FT. Pored toga, unapređenje sprovođenja postojećeg zakonskog okvira imalo bi za cilj unapređenje profesionalnih kapaciteta ključnih aktera u pogledu pranja novca i finansiranja terorizma kroz organizovanje posebnih obuka za organe za sprovođenje zakona, obveznike, tužioce i sudije koji se bave slučajevima PN/FT. Međutim, kada je reč o unapređenju kapaciteta, vredi napomenuti da je do sada održano mnogo seminara, sastanaka i poseta, čak je izrađena i tehnička dokumentacija i podzakonski akti kako bi se olakšao rad, ali i pored svih ovih napora, i dalje postoje poteškoće u implementaciji jer nedostatak zakonskog okvira onemogućava primenu stečenih iskustava. Iz toga sledi da ova opcija ne govori mnogo o stvarnom poboljšanju trenutne situacije.

Štaviše, čak i ako je postignuta intenzivnija specijalizacija i koordinacija organa nadležnih za gonjenje ovih krivičnih dela, ipak, važeći propisi, iako napredni, imaju ograničen domet u pogledu novih odredbi ovlašćenih 5. direktivom EU. Pored ovoga, neki tehnički problemi identifikovani u izveštaju o proceni JPP/LFT za Kosovo u vezi sa usaglašenošću sa standardima FATF i 4. direktivom EU, izborom ove opcije, identifikovani problemi bi i dalje bili prisutni. Stoga se može reći da je opcija unapređenja sprovođenja postojećeg zakonskog okvira bez zakonskih promena nedovoljna za otklanjanje problema identifikovanih u ovom Koncept dokumentu.

Opcija 3 – Opcija za zakonodavne izmene u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma ima za cilj da u što većoj meri poveća napore da se destimuliše pranje novca, srodna krivična dela i finansiranje terorizma. Unapređenjem zakonskog okvira kroz zakonodavne izmene, imamo mogućnost da organima za sprovođenje zakona, tužilaštvu i pravosudnim organima damo zakonsku moć kojom bi se snažnije borili protiv ovih zločina. Ova opcija ne samo da bi regulisala postojeći pravni okvir, već bi poboljšala i unapredila položaj Kosova na međunarodnoj sferi, obzirom na činjenicu da je Finansijsko obaveštajna jedinica Kosova država članica Egmont grupe sa svim pravima kao i druge zemlje članice i omogućilo bi kontinuirano intenziviranje u sferi međunarodne saradnje i tamo gde je to moguće nastojanja za nova članstva u međunarodnim mehanizmima u ovoj oblasti uključujući MONEYVAL⁸.

⁸ https://www.coe.int/en/web/moneyval/moneyval-brief/statutory_documents

Prvi model opcije 3 (3.1) koji poziva na promenu pravnog okvira kroz izmenu i dopunu postojećeg zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, smatra se pogodnim i prihvatljivim za postizanje cilja konačnog i trajnog rešenja glavnog problema.

Ovaj model je, kroz izmenu i dopunu važećeg zakona, dosta izražen u regionu i šire usled promena brze evolucije metoda pranja novca i finansiranja terorizma, kroz široku upotrebu usluga i elektronskih proizvoda i promene tipologije, stoga se ovaj način smatra praktičnijim za unapređenje pravnog okvira u cilju praćenja novih trendova. Ovo bi takođe omogućilo jačanje nivoa usklađenosti Kosova sa međunarodnim standardima FATF-a i relevantnim Direktivama EU u ovoj oblasti što je pre moguće.

U **Republici Albaniji**, osnovni zakon o sprečavanju pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma je Zakon br. 9917 od 19.5.2008, dopunjen i izmenjen šest puta do sada, a poslednji amandman se desio amandmanom od 21.7.2023. .

Republika Makedonija je ažurirala Zakon o sprečavanju pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma u 2022. godini, objavljen u Službenom listu Republike Makedonije br. 151/2022 od 04.07.2022.

Republika Crna Gora je, takođe, nekoliko puta mijenjala Zakon o sprečavanju pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma 2014, 2018, 2019. godine i posljednji put 2021. godine.

Drugi model opcije 3 (3.2) donošenje novog zakona imalo bi isti efekat, ali bi mogao biti izloženiji kašnjenjima i problemima koji mogu nastati sa procedurama njegovog usvajanja koji bi bili nepotrebni. Istovremeno, ostavlja više prostora za intervenciju u zakonskim odredbama za koje je već ocenjeno da su u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima iz izveštaja o proceni usklađenosti Kosova sa međunarodnim standardima u oblasti sprečavanja pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, čija je procena urađena metodologijom MONEYVAL kroz PECK II projekat na Kosovu.

Na kraju, s obzirom na prednosti i nedostatke svake razrađene opcije, opcija 3 za zakonodavne izmene po modelu (3.1) kroz izmenu i dopunu važećeg zakona o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, smatra se prikladnijom za rešavanje problema identifikovanih u ovom Koncept dokumentu, i kao takav bi omogućio efikasnije sprečavanje pranja novca, srodna krivična dela i borbu protiv finansiranja terorizma, kao i unapređenje položaja Kosova u pogledu usklađenosti sa međunarodnim i evropskim standardima u ovoj oblasti.

Poglavlje 6.1: Planovi za sprovođenje različitih opcija

[Ukratko rezimirajte Opciju 2. Opišite na koji način se ova opcija bavi glavnim problemom, uzrocima i poslasticama identifikovanim u stablu problema.]

Figura 5: Plan za sprovođenje Opcije 2

Svrha politike									Očekivani iznos troškova	
Strateški cilj										
	Proizvod, aktivnosti, godina i odgovorna institucija/odjeljenje									
Strateški cilj 1	Proizvod 1.1									
			God.1	God.2	God.3	God.4	God.5	Odgovor na institucija/odjeljenje		
		Aktivnost 1.1.1								
		Aktivnost 1.1.2								
		Aktivnost 1.1.3								
	Proizvod 1.2									
			God.1	God.2	God.3	God.4	God.5	Odgovor na institucija/odjeljenje		
		Aktivnost 1.2.1								
	Specifični cilj 2	Proizvod 2.1	i dr.							
		Proizvod 2.2	i dr.							
Specifični cilj N	Proizvod N.1	i dr.								

[Ukratko rezimirajte opciju 3. Opišite na koji način se ova opcija bavi glavnim problemom, uzrocima i poslasticama identifikovanim u stablu problema.]

Figura 6: Plan za sprovođenje Opcije 3

Svrha politike	Usklađivanje zakonodavstva u oblasti SPN/BPFT sa ažuriranim standardima FATF i direktivama EU u ovoj oblasti							Očekivani iznos troškova
Strateški cilj	Vladavina prava kroz borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, terorizma i privrednog kriminala sa fokusom na sprečavanje pranja novca i borbu protiv finansiranja terorizma.							
	Proizvod, aktivnosti, godina i odgovorna institucija/odeljenje							
Strateški cilj 1	Proizvod 1.1							
Unapređenje zakonodavstva za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, u skladu sa revidiranim standardima FATF-a i relevantnim direktivama EU	Usvajanje zakonskih revizija za SPN/BPFT		God.1	God.2	God.3	God.4	God.5	Odgovorna institucija/odeljenje
		Aktivnost 1.1.1 Formiranje Radne grupe	Sastanci sa relevantnim akterima	Izmenе i dopunе i izrada zakonskih odredbi za zakon o SPP/BFT	Usvajanje u Vladi	Prosleđivanje Skupštini na usvajanje	Završetak izmenе i dopunе i izrade relevantnih podzakonskih akata	MFRT
		Aktivnost 1.1.2 Jačanje svesti subjektima koji izveštavaju o novim odredbama	Obezbeđivanje smernica za SPN/BFT	Obuka za subjekte koji izveštavaju	Nadzor usklađenosti od subjekata koji izveštavaju za nove zakonske odredbe	Jačanje svesti subjekata koji izveštavaju o rizicima od SPN/BFT	Jačanje sprovođenja internih kontrola i procedura za identifikaciju rizika	FOJ-K

							od PP/L FT u obveznicima		
		Aktivnost 1.1.3	Jačanje kapaciteta organa nadležnih za istrage SPN/BFT	Povećani nadzor zasnovan na riziku od strane FOJ-K	Povećani nadzor prema pristupu zasnovanom na riziku od strane CBK-a	Povećanje konfiskacije nezakonite imovine kao proizvoda PN/FT i srodnih krivičnih dela	Specijalizovana obuka za istragu slučajeve u vezi sa virtuelnom imovinom	Specijalno tužilaštvo, Policija Carina, PAK, FOJ-K, CBK	
Specifični cilj 2	Proizvod 2.1	Politike i lokalna koordinacija	Razvoj NPR i odobrenje metodologije	Obuka glavnih aktera	Praćenje primene pristupa zasnovanog na riziku	Detaljan pregled pretnji u preliminarnom NPR-u	Izrada priručnika za razumevanje rizika PN/FT	MFRT i FOJ-K	
Unapređenje sistema SPN/BFT koji se odnosi na lokalne politike i koordinaciju, finansiranje terorizma i širenja, kao i preventivne mere, nadzor i pravo vlasništva.	Proizvod 2.2	Aktivnost 1.1.2	Izrada i ažuriranje liste indikatora za FT i proliferaciju	Pružanje detaljnih uputstava subjektima koji izveštavaju	Jačanje svesti javnog sektora, izveštajnih subjekata i nevlad	Jačanje svesti javnog sektora, obveznika za identifikaciju	Jačanje veština i inspeksijskih i nadzornih kapaciteta	MFRT i FOJ-K	

			u	o širenj u	inih organi zacija o pretnj ama FT	stvarni h vlasni ka			
--	--	--	---	------------------	--	------------------------------	--	--	--

Poglavlje 6.2: Uporedna tabela sa sve tri opcije

[Dajte kratak narativni pregled sve tri opcije. Takođe predstavite izabranu opciju i glavne razloge zbog kojih je izabrana.]

Figura 7: Poređenje opcija

Metoda upoređivanja:			
Mogući pozitivni uticaji	Opcija 1: nema promena	Opcija 2: Pобољшanje sprovođenja i izvršenja	Opcija 3:
	Nema mogućih pozitivnih uticaja.	Postoji verovatnoća da će se broj slučajeva istraga PN/FT povećati.	Povećanje broja istražnih slučajeva PN/FT povećati.
		Mogu se povećati profesionalni kapaciteti u okviru relevantnih institucija, ali se time ne rešavaju problemi i izazovi.	Jačanje profesionalnih kapaciteta u okviru relevantnih institucija.
			Povećanje usklađenosti Kosova sa međunarodnim standardima FATF-a i Direktivama EU.
			Povećanje verovatnoće daljeg članstva u međunarodnim i evropskim mehanizmima u ovoj oblasti.
			Jačanje međunarodne

							saradnje.		
Mogući negativni uticaji	Izazovi u pravilnom sprečavanju i borbi protiv PN/FT			Izazovi u pravilnom sprečavanju i borbi protiv PN/FT			Postojanje više pravnih akata proizašlih iz izmene i dopune osnovnog zakona, bez prakse zvaničnog predstavljanja prečišćene verzije zakona u našoj zemlji bi moglo izazvati zabunu.		
	Kontinuitet neusklađenosti sa međunarodnim standardima FATF-a i Direktivama EU			Kontinuitet neusklađenosti sa međunarodnim standardima FATF-a i Direktivama EU					
	Doprinosi percepciji nepoštenog i neprofesionalnog rada institucija za sprovođenje zakona, tužilaštva i pravosuđa u pogledu PN/FT			Stagnacije u daljem članstvu u međunarodnim i evropskim mehanizmima u ovoj oblasti					
	Bez poboljšanja u povećanju broja slučajeva istraga i kazne za PN/FT.			Nedostatak poboljšanja u povećanju broja slučajeva istraga i kazni za PN/FT.					
	Neće biti postignuta adekvatna demotivacija potencijalnih izvršilaca ovih krivičnih dela.			Nemogućnost dovoljnog nadzora usklađenosti subjekata koji izveštavaju					
Mogući troškovi	U okviru trenutnih budžetskih granica			U okviru trenutnih budžetskih granica			U okviru trenutnih budžetskih granica		
Procena očekivanog uticaja na budžet	God.1	God.2	God.3	God.1	God.2	God.3	God.1	God.2	God.3
Zaključak									

Poglavlje 7: Zaključci i sledeći koraci

Ministarstvo finansija, rada i transfera, kao predlagač ovog koncept dokumenta, preporučuje Vladi Republike Kosovo da odobri Opciju 3 za zakonodavne izmene dopunom i izmenom Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma koji omogućava efektivnije sprečavanje PN/FT, sprovođenje Akcionog plana odobrenog 24.12.2020.godine Odlukom Vlade Republike Kosovo br. 05/52 predložene za Unapređenje sistema borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma, povećanje usklađenosti sa međunarodnim standardima FATF-a i usklađivanje sa zakonodavstvom EU, povećanje međunarodne saradnje i mogućnost članstva u međunarodnim organizacijama.

U bilo kom slučaju, usvajanje bilo koje podopcije iz opcije 3 će omogućiti ostvarenje navedenih očekivanja. Pored toga, Ministarstvo smatra da bi pored zakonskih izmena bilo primereno usvojiti i drugu opciju, koja predviđa unapređenje primene postojećeg zakonskog okvira u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma u skladu sa preporukama iz Izveštaja o proceni usklađenosti Kosova sa međunarodnim standardima u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma iz 2018. godine, je procena stručnjaka Komiteta eksperata za procenu mera protiv pranja novca i finansiranje terorizma metodologijom MONEYVAL kroz PECK II projekat na Kosovu. Na ovaj način ne samo da bi se upotpunio pravni okvir za SPN/BFT i osigurala usklađenost sa međunarodnim standardima, već bi se poboljšalo sprovođenje već postojećeg okvira.

Nakon usvajanja ovog koncept dokumenta, Ministarstvo finansija, rada i transfera pristupiće izradi zakonskih izmena, uzimajući u obzir analizu izrađenu u okviru ovog dokumenta.

Slika 8: Plan sprovođenja željene opcije

[Dodajte plan sprovođenja željene opcije.]

Poglavlje 7.1: Odredbe za praćenje i procenu

[Opišite odredbe i planiranje za praćenje i procenu. Ako takve odredbe nisu neophodne, objasnite zašto.]

Ove odredbe već postoje u sadašnjem zakonskom okviru, budući da u sadašnjem zakonu postoje odredbe o nadzoru usklađenosti za subjekte koji izveštavaju, saradnji za nadzor usklađenosti, statističkim podacima i povratnim informacijama, vršenju nacionalne procene rizika, postupku administrativnih kazni i dr.

Aneks 1: Obrazac za procenu ekonomskog uticaja

Kategorija ekonomskih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca Visok/nizak	Očekivana korist ili trošak uticaja Visok/nizak	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ⁹	Da li će se trenutni broj radnih mesta povećati?		x			
	Da li će se trenutni broj radnih mesta smanjiti?		x			
	Da li će uticati na nivo plaćanja?		x			
	Da li će uticati na lakše pronalaženja posla?		x			
Poslovanje	Da li će uticati na pristup finansijama za poslovanje?		x			
	Da li će određeni proizvodi biti povučeni sa tržišta?		x			
	Da li će određeni proizvodi biti dozvoljeni na tržištu?		x			
	Da li će preduzeća biti prinuđena da se zatvore?		x			
	Da li će biti zasnovana nova preduzeća?		x			
Administrativni teret	Da li će preduzeća biti prinuđena da ispune obavezu pružanju novih informacija?		x	Banke, finansijske institucije i slobodna zanimanja (advokat, notar, računovođa, revizor) i drugi subjekti izveštavanja definisani Zakonom o	Nizak	

⁹ Kada ima uticaj na radna mesta, takođe će imati društvenih posledica.

				SPN/BFT		
	Da li su obaveze preduzeća o pružanju informacija pojednostavljene?		x			
Trgovina	Da li se očekuje da će se trenutni tokovi uvoza promeniti?		x			
	Da li se očekuje da će se trenutni tokovi izvoza promeniti?		x			
Transport	Da li će imati efekta na način na koji se prevoze putnici i/ili roba?		x			
	Da li će biti razlike u vremenu potrebnom za prevoz putnika i/ili robe?		x			
Investicije	Da li se očekuje da kompanije ulažu u nove delatnosti?		x			
	Da li se očekuje da kompanije otkažu ili odlože ulaganja?		x			
	Da li će se povećati investicije iz dijaspore?		x			
	Da li će se smanjiti investicije iz dijaspore?		x			
	Da li će se direktne strane investicije povećati?	x				
	Da li će se direktne strane investicije smanjiti?		x			
Konkurentnost	Da li će se cena poslovnih proizvoda, poput električne energije povećati?		x			
	Da li će se cena poslovnih inputa, poput električne energije, smanjiti?		x			
	Da li postoji verovatnoća da će inovacije i istraživanja biti promovisani?		x			
	Da li postoji verovatnoća da će inovacije i istraživanje biti ometani?		x			

Uticaj na MSP	Da li su pogođena mala i srednja preduzeća?		x			
Cene i konkurencija	Da li će se povećati broj roba i usluga dostupnih preduzećima ili potrošačima?		x			
	Da li će se smanjiti broj roba i usluga dostupnih preduzećima ili potrošačima?		x			
	Da li će se cene postojećih roba i usluga povećati?		x			
	Da li će se cene postojećih roba i usluga smanjiti?		x			
Regionalni ekonomski uticaji	Da li će uticati na bilo koji određeni poslovni sektor?	x		Banke, finansijske institucije i slobodna zanimanja (advokat, notar, računovođa, revizor) i drugi subjekti koji izveštavaju definisani Zakonom o SPN/BFT	Nizak	
	Da li je ovaj sektor koncentrisan u nekom regionu?		x			
Opšti ekonomski razvoj	Da li će uticati na budući ekonomski rast?		x			
	Da li može da utiče na stopu inflacije?		x			

Aneks 2: Obrazac za procenu socijalnih uticaja

Kategorija društvenih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca Visok/nizak	Očekivana korist ili trošak uticaja Visok/nizak	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ¹⁰	Da li će se trenutni broj radnih mesta povećati?		x			
	Da li će se trenutni broj radnih mesta smanjiti?		x			
	Da li su radna mesta u određenom poslovnom sektoru pogođena?		x			
	Da li će uticati na nivo plaćanja?		x			
	Da li će uticati na lakše pronalaženje posla?		x			
Regionalni socijalni uticaji	Da li su društveni uticaji koncentrisani u određenom regionu ili gradu?		x			
Uslovi rada	Da li su ugrožena radnička prava?		x			
	Da li su predviđeni ili ukinuti standardi za rad u opasnim uslovima?		x			
	Da li će to uticati na način razvoja socijalnog dijaloga između zaposlenih i poslodavaca?		x			
Socijalna uključenost	Da li će imati uticaja na siromaštvo?		x			
	Da li je pogođen pristup šemama socijalne zaštite?		x			
	Da li će se promeniti cena osnovnih dobara i usluga?		x			
	Da li će imati uticaja na finansiranje ili organizaciju programa socijalne zaštite?		x			
Obrazovanje	Da li će imati uticaja na osnovno		x			

¹⁰Kad utiče na radna mesta, takođe će biti i ekonomskih uticaja.

	obrazovanje?					
	Da li će imati uticaja na srednje obrazovanje?		x			
	Da li će imati uticaja na visoko obrazovanje?		x			
	Da li će imati uticaja na stručno obrazovanje?		x			
	Da li će imati uticaja na obrazovanje radnika i doživotno učenje?		x			
	Da li će imati uticaja na organizaciju ili strukturu obrazovnog sistema?		x			
	Da li će imati uticaja na akademske slobode i samoupravu?		x			
Kultura	Da li opcija utiče na kulturnu raznolikost?		x			
	Da li opcija utiče na finansiranje organizacija iz oblasti kulture?		x			
	Da li opcija utiče na mogućnosti da ljudi imaju koristi od kulturnih aktivnosti ili učestvuju u njima?		x			
	Da li opcija utiče na očuvanje kulturnog nasleđa?		x			
Vladavina	Da li opcija utiče na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu?		x			
	Da li se svi tretiraju jednako?	x				
	Da li će javnost biti bolje informisana o određenim pitanjima?		x			
	Da li opcija utiče na način rada političkih partija?		x		Nizak	
	Da li će biti uticaja na civilno društvo?	x				

Javno zdravlje i bezbednost ¹¹	Da li će uticati na živote ljudi, kao što su očekivani životni vek ili stope smrtnosti?		x			
	Da li će uticati na kvalitet hrane?		x			
	Da li će se povećati ili smanjiti zdravstveni rizik zbog štetnih supstanci?		x			
	Da li će uticati na zdravlje usled promena nivoa buke ili kvaliteta vazduha, vode i/ili zemljišta?		x			
	Da li će biti posledica po zdravlje usled promena u upotrebi energije?		x			
	Da li će biti posledica po zdravlje usled promena u odlaganju otpada?		x			
	Da li će biti uticaja na životni stil ljudi, kao što je nivo interesovanja za sport, promene u ishrani ili promene u upotrebi duvana ili alkohola?		x			
	Da li postoje određene grupe koje se suočavaju sa mnogo većim rizicima od drugih (definisane prema faktorima kao što su starost, pol, invaliditet, društvena grupa ili region)?		x			

¹¹Kada postoji uticaj na javno zdravlje i bezbednost, onda redovno dolazi do uticaja na životnu sredinu.

Kriminal i bezbednost	Da li utiče na verovatnoću da će kriminalci biti uhvaćeni?	x			Visok	
	Da li kriminal utiče na potencijalni profit?	x			Visok	
	Da li utiče na nivo korupcije?	x			Visok	
	Da li utiče na kapacitete za sprovođenje zakona?	x			Visok	
	Ima li ikakvog uticaja na prava i sigurnost žrtava zločina?		x			

Aneks 3: Obrazac za procenu uticaja na životnu sredinu

Kategorija uticaja na životnu sredinu	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca Visok/nizak	Očekivana korist ili trošak uticaja Visok/nizak	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Klima i održivo okruženje	Da li će uticati na emisiju gasova staklene bašte (ugljen-dioksid, metan, itd.)?		x			
	Da li će uticati potrošnju goriva?		x			
	Da li će se promeniti raznovrsnost resursa koji se koriste za proizvodnju energije?		x			
	Da li će biti razlike u ceni za ekološki prihvatljive proizvode?		x			
	Da li će određene aktivnosti postati manje zagađujuće?		x			
Kvalitet zraka	Da li će uticati na emisiju zagađivača zraka?		x			
Kvalitet vode	Da li opcija utiče na kvalitet slatke vode?		x			
	Da li opcija utiče na kvalitet podzemne vode?		x			
	Da li opcija utiče na izvore pitke vode?		x			
Kvalitet zemljišta i korišćenje zemljišta	Da li će uticati na kvalitet zemljišta (u vezi sa zakiseljavanjem, zagađenjem, upotrebom pesticida ili herbicida)?		x			
	Da li će uticati na eroziju zemljišta?		x			
	Da li će zemljište biti izgubljeno (gradnjom i sl.)?		x			
	Da li će zemljište biti stečeno (dekontaminacijom, itd.)?		x			
	Da li će biti promena u korišćenju		x			

	zemljišta (npr. od korišćenja šuma u poljoprivrednu ili urbanu upotrebu)?					
Otpad i reciklaža	Da li će se promeniti količina nastalog otpada?		x			
	Da li će se promeniti načini na koji se postupa sa otpadom?		x			
	Da li će biti uticaja na mogućnosti za reciklažu otpada?		x			
Upotreba resursa	Da li opcija utiče na korišćenje obnovljivih izvora (riblji fond, hidroenergija, solarna energija, itd.)?		x			
	Da li opcija utiče na korišćenje obnovljivih izvora (riblji fond, hidroenergija, solarna energija, itd.)?		x			
Stepen opasnosti po životnu sredinu	Da li će biti bilo kakvog uticaja na verovatnoću opasnosti kao što su požari, eksplozije ili nesreće?		x			
	Da li će uticati na spremnost u slučaju prirodnih katastrofa?		x			
	Da li je ugrožena zaštita društva od prirodnih katastrofa?		x			
Biodiverzitet, flora i fauna	Da li će biti uticaja na zaštićene ili ugrožene vrste ili područja u kojima žive?		x			
	Da li će uticati na veličinu ili veze između prirodnih područja?		x			
	Da li će biti uticaja na broj vrsta u određenoj oblasti?		x			
Dobrobit	Da li će uticati na tretman životinja?		x			

životinja	Da li će zdravlje životinja biti pogođeno?		x			
	Da li će uticati na kvalitet i bezbednost hrane za životinje?		x			

Aneks 4: Obrazac za procenu uticaja na osnovna prava

Kategorija uticaja na osnovna prava	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili trošak uticaja	Željeni nivo analize
		Da	Ne	Visok/nizak	Visok/nizak	
Dostojanstvo	Da li opcija utiče na dostojanstvo ljudi, njihovo pravo na život ili integritet osobe?		x			
Sloboda	Da li opcija utiče na pravo na slobodu pojedinaca?		x			
	Da li opcija utiče na pravo osobe na privatnost?		x			
	Da li opcija utiče na pravo na sklapanje braka ili zasnivanje porodice?		x			
	Da li opcija utiče na pravnu, ekonomsku ili socijalnu zaštitu pojedinaca ili porodice?		x			
	Da li opcija utiče na slobodu mišljenja, savesti ili vere?		x			
	Da li opcija utiče na slobodu izražavanja?		x			
	Da li opcija utiče na slobodu okupljanja ili udruživanja?		x			
Lični podaci	Da li opcija uključuje obradu ličnih podataka?	x				
	Da li su prava pojedinca na pristup, obeštećenje i prigovor zagarantovana?	x				
	Da li je način na koji se lični podaci obrađuju jasan i dobro zaštićen?	x				
Azil	Da li ova opcija utiče na pravo na azil?		x			
Imovinsko pravo	Hoće li biti pogođena imovinska prava?		x			
	Da li opcija utiče na slobodu		x			

	poslovanja?					
Jednak tretman ¹²	Da li opcija štiti princip jednakosti pred zakonom?	x				
	Da li je verovatno da će određene grupe biti oštećene direktno ili indirektno diskriminacijom (npr. diskriminacija na osnovu spola, rase, boje kože, etničke pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja, starosti ili seksualne orijentacije)?		x			
	Da li opcija utiče na prava osoba sa ograničenim sposobnostima?		x			
Dečija prava	Da li opcija utiče na prava dece?		x			
Dobra administracija	Da li će administrativne procedure postati komplikovanije?		x			
	Da li postoji uticaj na način na koji administracija donosi odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo na pristup dosijeu, itd.)?		x			
	O krivičnom pravu i predviđenim kaznama: da li su ugrožena prava optuženog?		x			
	Je li ugrožen pristup pravdi?		x			

¹² Rodna ravnopravnost je razmatrana u *Proceni uticaja na rodnu ravnopravnost*